

Redogörelse till riksdagen
2001/02:ER1
Från Sveriges delegation vid Europarådets
parlamentariska församling

Riksdagens Europarådsdelegation överlämnar bifogade redogörelse för verksamheten inom den parlamentariska församlingen under 2001. Till redogörelsen är fogad en förteckning över av församlingen under perioden antagna rekommendationer, resolutioner och andra beslut.

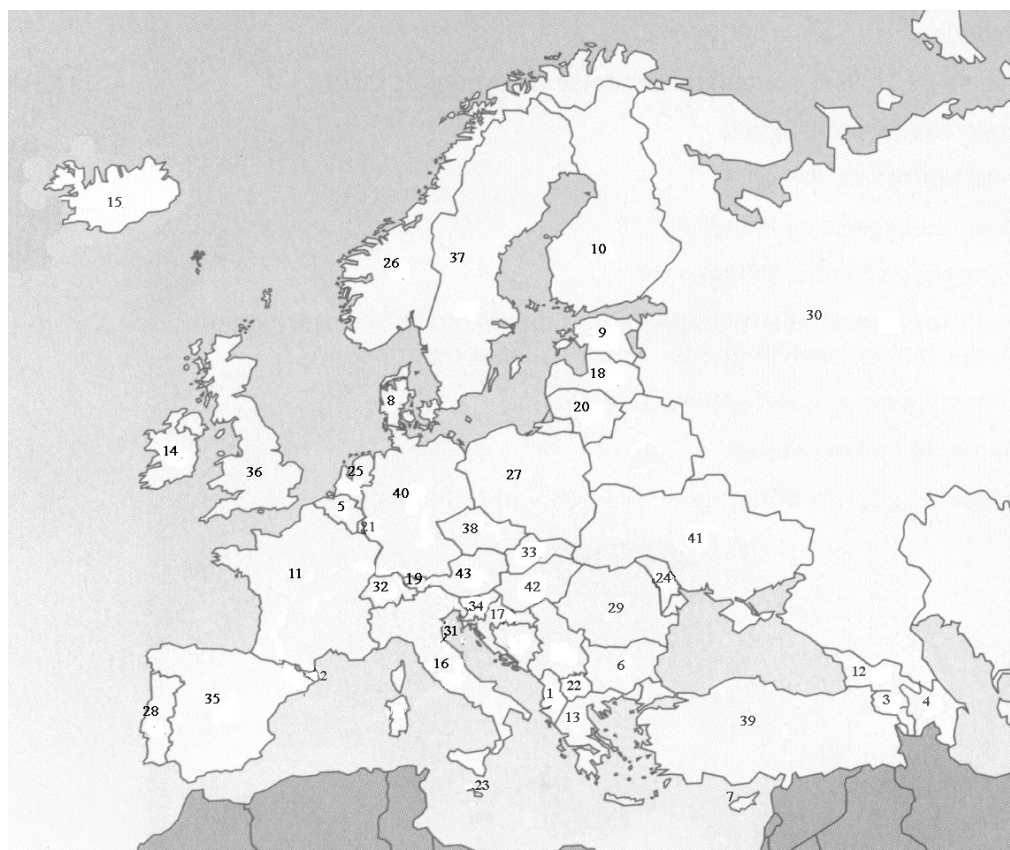
Stockholm den 12 februari 2002

På delegationens vägnar

Jan Bergqvist

Kirsti Pulkka-Ericson

Europarådets medlemsstater 2001

1 Albanien, 2 Andorra, 3 Armenien, 4 Azerbajdzjan, 5 Belgien, 6 Bulgarien, 7 Cypern, 8 Danmark, 9 Estland, 10 Finland, 11 Frankrike, 12 Georgien, 13 Grekland, 14 Irland, 15 Island, 16 Italien, 17 Kroatien, 18 Lettland, 19 Liechtenstein, 20 Litauen, 21 Luxemburg, 22 Makedonien, 23 Malta, 24 Moldova, 25 Nederländerna, 26 Norge, 27 Polen, 28 Portugal, 29 Rumänien, 30 Ryssland, 31 San Marino, 32 Schweiz, 33 Slovakien, 34 Slovenien, 35 Spanien, 36 Storbritannien, 37 Sverige, 38 Tjeckien, 39 Turkiet, 40 Tyskland, 41 Ukraina, 42 Ungern, 43 Österrike.

Innehållsförteckning

Europarådets medlemsstater 2001	2
Innehållsförteckning.....	3
1 Europarådets roll i det europeiska samarbetet	5
1.1 Den parlamentariska församlingens roll och uppgifter.....	5
2 Den parlamentariska församlingens verksamhet under 2001	7
2.1 Sessionen 2001	7
2.2 Budget och omstrukturering av verksamheten	7
2.3 Riksdagens delegation.....	8
2.4 Utvidgning av medlemskretsen och granskning av efterlevnaden av åtaganden	8
2.4.1 Valövervakning	9
2.4.2 Bosnien-Hercegovina	9
2.4.3 Monaco.....	10
2.4.4 Förbundsrepubliken Jugoslavien	10
2.4.5 Vitryssland	11
2.4.6 Observatörer	12
2.4.7 Ackreditering av ledamöter	12
2.5 Politiska frågor	12
2.5.1 Kampen mot terrorismen	12
2.5.2 Tjetjenien.....	13
2.5.3 Balkan	13
2.5.4 Relationerna till andra internationella organisationer	14
2.5.5 Globalisering	14
2.6 Demokrati och mänskliga rättigheter	15
2.6.1 Avskaffandet av dödsstraffet	15
2.6.2 Mekanismen för att skydda de mänskliga rättigheterna	16
2.7 Sociala, ekonomiska och kulturella frågor m.m.	16
2.8 Gäster	17
2.9 Möten i Sverige	18
3 Den svenska representationen	19
Ombud.....	19
Suppleanter.....	19
Utskotten	19
Partigrupper.....	21
4 Huvudområden för församlingens verksamhet.....	23
4.1 Granskning av hur medlemsländerna uppfyller sina åtaganden	23
4.1.1 Lettland	23
4.1.2 Turkiet.....	24
4.1.3 Georgien	25
4.1.4 Ukraina.....	26
4.2 Politiska frågor.....	27
4.2.1 Kampen mot terrorism.....	27

4.2.2 Tjetjenien	27
4.2.3 Balkan	29
4.3 Juridiska frågor och mänskliga rättigheter	31
4.4 Ekonomi och utveckling	33
4.5 Sociala frågor, hälso- och familjefrågor	35
4.6 Kultur, vetenskap och utbildning	36
4.7 Befolknings- och flyktingfrågor	37
4.8 Jordbruk och miljö	38
4.9 Jämställdhet mellan kvinnor och män	38
Förteckning över församlingens beslut	40

1 Europarådets roll i det europeiska samarbetet

Europarådets historiska uppdrag är att bidra till Europas utveckling på grundval av krav på demokrati, mänskliga rättigheter och rättssäkerhet. Europarådet har under ett drygt halvsekel bidragit till byggande av en gemensam europeisk värdegrund och är i dag genom sina konventioner en viktig normgivande institution inom europeisk politik. Sverige tillhörde grundarna när Europarådets stadgar undertecknades av tio västeuropeiska stater i London den 5 maj 1949.

Under 90-talet genomgick Europa omfattande förändringar. Efter Berlinmurens fall följde Tysklands återförening, Sovjetunionens sönderfall, Baltikums frigörelse, Warszawapaktens upplösning och skapandet av Europeiska unionen i Maastricht. Slutet av det kalla krigets polarisering av Europa gjorde en utvidgning av Europarådet möjlig. Arbetet i Europarådets parlamentariska församling har under det senaste decenniet präglats av utvecklingen i Öst- och Centraleuropa. Medlemskretsen har fördubblats. Vid årsskiftet 2001/2002 hade Europarådet 43 medlemsländer.

1.1 Den parlamentariska församlingens roll och uppgifter

Inom Europarådets ram samarbetar såväl medlemsländernas regeringar som deras parlament och regionala politiska organ. Europarådet arbetar på tre politiska nivåer: ett beslutande och verkställande organ – ministerkommittén, ett rådgivande och pådrivande organ – den parlamentariska församlingen och ett organ för samarbete på lokal och regional nivå – den europeiska kongressen för lokala och regionala organ, Kommunalkongressen.

Ledamöterna i den parlamentariska församlingen utses av medlemsländernas parlament. Antalet representanter i de nationella delegationerna fastställs i förhållande till landets invånarantal. Under 2001 var antalet delegater i församlingen 301. Det fanns lika många suppleanter. Därtill deltar med särskild gäststatus parlamentariska delegationer från stater som ansökt om medlemskap. Tre länder finns i denna kategori: Bosnien-Hercegovina, Monaco och Förbundsrepubliken Jugoslavien.

Parlamentariker från Israel, Kanada och Mexiko deltar i församlingens arbete med observatörsstatus.

Även om den från början kallades rådgivande församlingen, har man successivt gått över till beteckningen parlamentariska församlingen. På sistone har partisamarbetet över gränserna fått allt större betydelse. Följande fem partigrupperingar är verksamma inom Europarådets parlamentariska församling: den socialistiska gruppen (SOC), det europeiska folkpartiet (EPP/CD),

den europeiska demokratiska gruppen (EDG), den liberala, demokratiska och reformistiska gruppen (LDR) samt den förenade europeiska vänstern (UEL). Ett trettiotal parlamentariker står utanför dessa partigrupperingar.

Sedan tillkomsten 1949 har den parlamentariska församlingen inom Europarådets ram arbetat för att främja fred och frihet, de mänskliga rättigheterna, demokratins och rättsstatens principer samt social rättvisa i Europa. Församlingen har aktivt medverkat vid utvidgningen av Europarådet. I arbetet har ingått att förbereda kandidatländer för medlemskap, bedöma om villkoren för medlemskap är uppfyllda och bistå de nya medlemsländerna i deras demokratiska utveckling. Församlingen har varit pådrivande i frågor som de mänskliga rättigheterna och minoriteters rättigheter samt har bidragit vid tillkomsten av ett stort antal konventioner.

Genom utvidgningen av medlemskretsen har Europarådet fått en mer heterogen sammansättning än under de första decennierna. Det ställer speciella krav när det gäller att upprätthålla värderingar och principer. Den parlamentariska församlingen anser det viktigt att säkerställa att Europarådets grundläggande värderingar – och därigenom dess trovärdighet – inte försvagas. Det räcker inte med att ett land ingår en principiell förbindelse att respektera de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer.

Uppföljningen och kontrollen av efterlevnaden av dessa principer är numera en viktig del av verksamheten i den parlamentariska församlingen, ministerkommittén och kongressen för lokala och kommunala myndigheter. Det är särskilt viktigt att stärka och konsolidera de demokratiska krafterna i Öst- och Centraleuropa. Medlemskap i Europarådet bidrar till att stärka de rättsstatliga institutionerna och främjar säkerställandet av de mänskliga fri- och rättigheterna.

Stora förändringar i omvärlden har motiverat en översyn av verksamhetens inriktning och formerna för det europeiska samarbetet. På grundval av de förslag till förnyelse av organisationen som utarbetades i samband med Europarådets femtioårsjubileum 1999 har reformeringen av den parlamentariska församlingens arbetsmetoder satt fart. Som ett led i uppföljningen av dessa förslag godkände församlingen under 2000 en revidering av sin stadga (dok. 8750) för att bättre uppfylla kraven på kvalitet och effektivitet. En åtstramad utskottsstruktur började gälla från januari 2001 varmed antalet utskott minskade från fjorton till tio.

2 Den parlamentariska församlingens verksamhet under 2001

2.1 Sessionen 2001

Europarådets parlamentariska församling möttes i fyra delsessioner under 2001. Samtliga hölls i Strasbourg. Delsessionerna ägde rum den 22–26 januari, den 23–27 april, den 25–29 juni och den 24–28 september. Det ständiga utskottet, som beslutar på församlingens vägnar mellan delsessionerna, sammanträdde den 14 mars, den 22–23 maj och den 8 november. En s.k. minisession hölls i Istanbul den 21–23 maj med deltagande av det ständiga utskottet, byrån och ett antal fackutskott.

De fyra delsessionerna debatterade församlingens rapporter, avgav rekommendationer till ministerkommittén, antog resolutioner och direktiv samt gjorde uttalanden i aktuella frågor. De rapporter som lades fram för församlingen och det ständiga utskottet hade förberetts av tio fackutskott som sammanträtt i Strasbourg, Paris eller i något av medlemsländerna på speciell inbjudan av respektive lands parlament.

Till president för församlingen valdes för tredje gången Lord Russell-Johnston, Storbritannien. En ledamot kan enligt praxis väljas till president i högst tre år. Lord Russell-Johnston var församlingens 21:e president och ledde församlingens arbete mellan januari 1999 och januari 2002.

Parlamentarikerförsamlingens sekreterare, som numera tituleras generalsekreterare, väljs av församlingen på förslag av ministerkommittén (§ 63). Bruno Haller har haft posten sedan 1996 och omvaldes för en ny femårig mandatperiod med början den 1 februari 2001.

2.2 Budget och omstrukturering av verksamheten

Vid en utvärdering av aktiviteterna inom Europarådet bör beaktas att utvidgningen av medlemskretsen under 1990-talet inte medfört att resurser tillförts i motsvarande grad. Förväntningarna och trycket på organisationen har däremot ökat. Församlingen har varit tvungen att organisera sin verksamhet utan några resurstillskott. Genomförda omstruktureringar av verksamheten har varit otillräckliga. För att förbättra organisationens budgetära läge måste ministerkommittén ändra sina beslutsformer. Detta krav ställde Björn von der Esch som var ekonomiutskottets rapportör när församlingen yttrade sig över *Europarådets budget för 2002 och församlingens egna utgifter* (dok. 9013, 9014, yttranden 224, 225). Det nuvarande beslutssystemet är baserat på konsensusprincipen vilket enligt församlingens uppfattning blockerar alla ansträngningar att öka Europarådets resurser.

Församlingens budget för 2001 uppgick till 14 593 500 euro (för 2000 var siffran 14 260 000).

I och med att församlingen under 2000 beslöt att dess prioriteringar och strukturer skulle ändras för att effektivisera verksamheten togs beslut om en ny utskottsorganisation. Från början av 2001 är antalet utskott tio i stället för fjorton. För att tillgodose principen att varje församlingsledamot har plats i minst ett utskott har sammansättningen av ett flertal utskott och mandatuppdeleningen mellan de nationella delegationerna förändrats.

Vid sidan av utskotten har byrån, de politiska gruppledarnas samordningsgrupp och delegationsordförandenas möten viktiga roller när det gäller att dra upp riktlinjer för församlingens framtida verksamhet.

Från början av 2000 införde församlingen elektronisk omröstning, vilket sparar tid och gör det lättare att följa voteringarna.

2.3 Riksdagens delegation

Den svenska delegationen vid 2001 års session bestod av sex ordinarie ledamöter: Jan Bergqvist (s), ordförande, Anders Björck (m), vice ordförande, Lisbet Calner (s), Maud Björnemalm (s), Maggi Mikaelsson (v) och Holger Gustafsson (kd). Suppleanter för dessa var Göran Magnusson (s), Knut Billing (m), Sören Lekberg (s), Marie Granlund (s), Mats Einarsson (v) samt Björn von der Esch (kd).

Jan Bergqvist har fortsatt som ordförande i underutskottet för relationer med icke-medlemsländer. Knut Billing fortsatte som ordförande i underutskottet för utveckling av turistnäringen och valdes till vice ordförande i kulturutskottet. Göran Magnusson valdes till vice ordförande i det juridiska utskottet. Mats Einarsson valdes till vice ordförande i migrationsutskottet. Björn von der Esch valdes till vice ordförande i underutskottet för budgetfrågor.

Delegationen förberedde delsessionerna vid möten i riksdagen och i Strasbourg. Vid två tillfällen hölls gemensamma möten med de kommun- och landstingspolitiker som ingår i den svenska delegationen till Europarådets kongress för lokala och regionala organ, Congress of Local and Regional Authorities of Europe, CLRAE.

2.4 Utvidgning av medlemskretsen och granskning av efterlevnaden av åtaganden

Med utvidgningen av medlemskretsen har uppföljning och kontroll av efterlevnaden av medlemsländernas åtaganden blivit en allt viktigare del av Europarådets verksamhet.

Församlingen har tillsatt ett granskningsutskott, som varit verksamt sedan april 1997. Utskottet har till uppgift att kontinuerligt granska att alla medlemsländer respekterar Europarådets grundläggande principer och uppfyller de åtaganden som gjorts i samband med att ett land blivit medlem. Utskottet har tagit över de granskningsuppgifter som tidigare åvilat de politiska och

juridiska utskotten och utskottet för förbindelser med europeiska icke-medlemsländer. Dess ledamöter utses av de fem politiska grupperna (i motsats till de andra utskotten där medlemmarna utses av de nationella delegationerna). Härutöver ingår de politiska och juridiska utskottens ordförande ex officio.

Granskningsutskottets möten är inte öppna för andra än ledamöterna. Under 2001 granskade församlingen fyra landsrapporter: Georgien, Lettland, Turkiet och Ukraina. Andra stater som för närvarande är föremål för granskning är Albanien, Armenien, Azerbajdzjan, Moldova och Ryssland.

Ministerkommittén har sin egen tematiska övervakningsprocedur. Även Kommunalkongressen har en roll som övervakare av att reglerna för den lokala självstyrelsen efterlevs.

Församlingens frågestund i samband med sessionerna ger ett tillfälle att följa upp huruvida ministerkommittén verkställer församlingens rekommendationer. Utrikesministern för ministerkommitténs ordförandeland redogör för verksamheten i ministerkommittén. Ledamöterna kan ställa frågor till utrikesministern. *Göran Magnusson* tog upp en fråga rörande de baltiska staternas tidigare ambassadbyggnader i några av Europarådets medlemsländer. Församlingen har under 1998 behandlat frågan. Församlingen ansåg då (rek. 1392/1998) att de fyra ifrågavarande fastigheterna i Paris och Rom bör överlämnas till de rättmätiga ägarna, Estland, Lettland och Litauen. Magnusson undrade huruvida ministerkommitténs förhandlingar hade lett till ett positivt resultat. I sitt svar beklagade utrikesminister Berzins att framsteg inte hade åstadkommit i förhandlingarna med Ryssland.

2.4.1 Valövervakning

Valövervakning är ett komplement till granskningen av demokratiseringsprocessen. Parlamentarikerförsamlingen har under de senaste åren engagerat sig i ett stort antal valövervakningsinsatser framför allt i Central- och Östeuropa, oftast i samarbete med OSSE och Europaparlamentet.

Parlamentariker som valövervakare är ur politisk synvinkel av största betydelse trots att de nästan enbart deltar som korttidsobservatörer. Den parlamentariska församlingen har under 2001 sänt valövervakare till Albanien (parlamentsval i juni och fyllnadsval i juli), Azerbajdzjan (fyllnadsval), Bulgarien, Moldova, Montenegro, Vitryssland (presidentval) och Kosovo (val till provinsförsamling).

2.4.2 Bosnien-Hercegovina

Enligt fredsavtalet i Dayton i november 1995 består Bosnien-Hercegovina av en muslimsk-kroatisk federation och en bosnienserbisk republik. Europarådet mottog en anhållan om medlemskap från Bosnien-Hercegovina samma år. På grund av de militära aktiviteterna sköts handläggningen fram till 1997. Församlingens byrå bestämde att fortsätta handläggningen 1998 och sände en delegation som övervakade parlaments- och presidentvalet i september 1998.

En utredningsman utsågs med uppgift att kontrollera kandidatlandets förutsättningar att uppfylla medlemskapsåtagandena. Vägen tillbaka till ett normalt och stabilt samhälle har visat sig lång.

Landets tredje allmänna val hölls i november 2000. Församlingens ad hoc-kommitté övervakade valet i samarbete med OSSE. De parlamentariska övervakarna konstaterade i sin slutkommuniké att det politiska läget i landet var fortsatt spänt. Stabiliseringen av demokratin hade försenats till följd av att de politiska partierna inte lyckats bli eniga om en ny vallag.

Förutsättningarna för demokrati och mänskliga rättigheter har förbättrats efter valet. Landets gemensamma institutioner har börjat fungera bättre. Europarådets politiska och juridiska utskott har kommit överens om de åtaganden som Bosnien-Hercegovina måste uppfylla efter inträde i Europarådet. Kandidatlandet förväntas lämna en försäkran om att uppfylla de uppställda villkoren. Församlingen debatterade Bosnien-Hercegovinas medlemskap under den första delsessionen 2002 och tillstyrkte.

Europarådet har sedan april 1996 ett kontor i Sarajevo. Det har till uppgift att stödja en utveckling mot demokratiska institutioner, oavhängiga medier samt respekt för de mänskliga rättigheterna.

2.4.3 Monaco

Monaco lämnade in sin medlemskapsansökan i oktober 1998. Som ett led i ansökningsprocessen har ett ad hoc-utskott besökt Monaco. Församlingen fortsätter att utarbeta ett yttrande om Monacos ansökan om medlemskap. En ny medborgarskapslag krävs för att medlemskap i Europarådet ska bli möjligt.

2.4.4 Förbundsrepubliken Jugoslavien

Förbundsrepubliken Jugoslavien, FRJ, ansökte om medlemskap i Europarådet år 1998. Ministerkommittén lämnade då ansökan till församlingen för kännedom men behandlade den inte. Förbundsrepubliken Jugoslavien, som numera består av delrepublikerna Serbien och Montenegro, var föremål för internationella sanktioner för sin roll i de krig som under 1990-talet bröt ut i samband med Jugoslaviens upplösning. Efter president- och parlamentsvalen i Jugoslavien i september 2000 som förde Vojuslav Kostunica till presidentposten efter Slobodan Milosevic har landet kommit ut ur sin mångåriga isolering samt tillträtt FN och OSSE.

Den nya regimen anhöll då på nytt om medlemskap i Europarådet. Parlamentarikerförsamlingen hade ärendet på sin dagordning i januari och beviljade Jugoslavien status som särskild gäst. Som ett första steg i medlemskapsproceduren utsåg byrån två framstående jurister vars uppgift är att undersöka om det juridiska systemet uppfyller Europarådets krav. Landets politiska utveckling granskas noga. Församlingens politiska utskott har i uppdrag att utarbeta en rapport. Vid det ständiga utskottets möte i november behandlades de juridiska experternas utlåtande.

Europarådet har ett omfattande samarbete med OSSE för att upprätta en fungerande förvaltning och rättsstat i Jugoslavien. I detta syfte öppnades år 2001 ett gemensamt kontor i Belgrad.

Under de första månaderna 2001 gjordes hårda internationella påtryckningar för att få Slobodan Milosevic utlämnad till FN:s krigsförbrytardomstol i Haag. Det åtal som väckts mot Jugoslaviens förre president gällde då krigsförbrytelser i Kosovo 1998–1999. Hans överlämnande till Haag i juni välkomnades av det internationella samfundet som ett viktigt steg i den demokratiska utvecklingen i landet. Åtalen mot honom har sedermera utvidgats och gäller nu alla de tre stora konflikter som utbrutit i samband med det gamla Jugoslaviens sammanbrott, alltså även krigsförbrytelser begångna i Kroatien 1991–1995 och Bosnien under kriget 1992–1995.

2.4.5 Vitryssland

Vitryssland anhöll om medlemskap 1993. Sedan president Lukasjenko år 1996 efter en grundlagsstridig folkomröstning avsatt det folkvalda parlamentet och själv utsett ett parlament suspenderades det vitryska parlamentets gäststatus av byrån på rekommendation av det politiska utskottet. Ett nytt parlamentsval utlystes till oktober 2000. Med motivering att valet inte uppfyllde internationell standard av fritt och demokratiskt val beslöt Europarådets parlamentariska församling, Europaparlamentet och OSSE:s parlamentarikerförsamling att inte övervaka valet.

Kravet på fria och demokratiska val uppfylldes inte heller vid presidentvalet den 9 september 2001. De internationella valövervakarna organiserades av OSSE/ODIHR och de tre parlamentarikerförsamlingarna. Valövervakarna påpekade bristfälligheter i lagstiftningen. Brister förekom även i valorganisationen, förhandsröstningen, rösträkningen och i valkampanjen.

Särskilt oroande var förekomsten av hot som var riktade mot oppositionen, oberoende medier och inhemska valobservatörer. Att det över huvud taget fanns en opposition var dock ett positivt tecken. Oppositionen hade dessutom kunnat enas om en gemensam presidentkandidat. Att ett stort antal lokala valobservatörer hade rekryterats till valet ansågs också vara positivt.

I samråd med andra internationella institutioner överväger Europarådet att öka sina kontakter med landet. En isolering av Vitryssland ligger inte i det vitryska folkets eller omvärldens intresse. Isolering kan bromsa demokratins utveckling i landet, sade Europarådets generalsekreterare i ett pressmeddelande.

Vid ett möte i november i Vilnius diskuterade det politiska utskottet relationerna mellan Europarådet och Vitryssland. Utskottet avser sända en delegation för att inleda en dialog med vitryska representanter om nödvändiga åtgärder för att landet skall kunna återfå sin särskilda gäststatus.

2.4.6 Observatörer

Även utomeuropeiska länder har möjlighet att delta i Europarådets verksamhet. Europarådets toppmöte i Wien 1993 skapade en ny typ av observatörsstatus för utomeuropeiska länder. Det är ministerkommittén som beslutar om ett lands observatörsstatus. Beslutet träder i kraft sedan parlamentarikerförsamlingen har lämnat ett positivt yttrande. Med stöd av beslutet får en observatör delta i det samarbete som är underställt ministerkommittén. Ett land med observatörsstatus måste dessutom anhålla om att få sända observatörer till den parlamentariska församlingen som fattar beslut i frågan. Israel, Kanada och Mexiko medverkade under 2001 som observatörer i den parlamentariska församlingen. Under 2001 lämnade Sydkorea en ansökan om observatörsstatus.

Underutskottet för relationer med icke-medlemsländer har till uppgift att sköta kontakterna med observatörerna. Underutskottet besökte 2001 Japan, Kanada och FN. I samband med seminarier vid universitet i Tokyo och Kyoto höll Jan Bergqvist föredrag om Europarådets verksamhet för att skydda de mänskliga rättigheterna. Ytterligare en Europarådsdelegation besökte Japan i februari. Syftet med det besöket var att förbereda en rapport om avskaffandet av dödsstraffet.

2.4.7 Ackreditering av ledamöter

Enligt stadgan skall församlingen vid öppnandet av den årliga sessionen kontrollera och ratificera medlemmarnas och gästernas ackreditering (§ 6.3). Vid inledningen av årets session frågasattes återigen den ryska delegationens fullmakter med hänvisning till konflikten i Tjetjenien. I motsats till år 2000 gick församlingen på det politiska utskottets linje (dok. 8949, res. 1241) och godkände fullmakterna utan restriktioner. Församlingen ansåg att situationen i Tjetjenien fortsatte att vara djupt oroande och att Ryssland inte gjort tillräckligt för att efterleva församlingens rekommendationer. Församlingen ville genom sitt beslut återuppta dialogen med Ryssland och särskilt med Statsduman.

2.5 Politiska frågor

2.5.1 Kampen mot terrorismen

Terroristattacken mot USA den 11 september 2001 kom att sätta sin prägel på resten av året i Europarådet. Församlingen fördömde den som ett hot mot internationell fred och säkerhet. Terroristattacken riktades mot den öppna demokratiska samhällsmodellen, mot de värden som Europarådet slår vakt om. Församlingen uttryckte sitt stöd för USA och underströk att kampen mot internationell terrorism kräver gränsöverskridande samordning.

I den internationella kampen mot terrorismen gäller det att försvara fundamentala mänskliga rättigheter, inte att underminera dem. Detta påpekade Europarådets generalsekreterare i ett pressmeddelande och uppmanade till försiktighet vid antagandet av antiterroristlagar i medlemsländerna.

2.5.2 Tjetjenien

Den militära konflikten i Tjetjenien var det dominerande debattämnet under 2000, men återkom ofta även vid sessionen 2001.

Europarådet valde 1996 in Ryssland samtidigt som en väpnad fas i Tjetjenienkonflikten pågick. Rysslands medlemskap i Europarådet var från början ifrågasatt. De som hade röstat för det ryska inträdet argumenterade för en strategi som innebar att länder tas in i medlemskretsen redan innan de uppfyllt alla villkor i förhoppning om att Europarådets granskningsprocedurer och dialog skall påskynda en demokratisk utveckling.

Den långdragna tjetjensk-ryska konflikten har tydligt visat att endast en politisk lösning kan skapa fred i regionen.

I juni 2001 hade Europarådets MR-experten varit ett år i Tjetjenien. I sitt anförande inför församlingen berörde generalsekreteraren betydelsen av Europarådets närvaro och vilka förutsättningar som gällde för fortsatt verksamhet. Han ansåg att experternas närvaro varit nödvändig för att MR-kontoret skulle fungera. Över 6 000 klagomål hade registrerats. Generalsekreteraren framhöll vikten av att de ryska myndigheterna visade framsteg när det gällde att inleda brottsundersökningar mot brott begångna av rysk militär. Framsteg var en förutsättning för diskussioner om en förlängning av Europarådsexperternas mandat efter den 4 oktober. (Mandatperioden har sedan förlängts med sex månader.)

2.5.3 Balkan

Ett decennium av krig och kris har inneburit stora omvälvningar på Balkan. Med en demokratisk regering i Belgrad skapas möjligheter för varaktiga lösningar som förhoppningsvis förhindrar framtida krig i området. Relationerna mellan Serbien och Montenegro har varit spända. Jugoslavien står inför stora sociala, ekonomiska och politiska utmaningar.

Det politiska läget i Makedonien var mycket instabilt under 2001. En upprepning av Kosovokrisen föreföll vara överhängande. Till omvärldens lättnad har de väpnade konflikterna i Makedonien kunnat kontrolleras och en försoningsprocess inletts.

Problemen i Kosovo är stora. Utvecklingen följdes upp av den parlamentariska församlingen i ett antal debatter. FN:s administration i Kosovo, UNMIK, söker upprätthålla ett multietniskt samhälle. Valet till provinsens församling den 17 november övervakades av bl.a. Europarådet. Efter tio års konflikt mellan serber och albaner i Kosovo förde valet i november provinsen ett steg närmare en demokratisk styrelse. Att uppnå en situation där stabilitet, grannsamja och framtidstro råder kommer dock att ta en lång tid.

Vid uppbyggnaden av demokratiska institutioner på Balkan vill församlingen ge Europarådet en framskjuten roll. Demokratiska institutioners betydelse är avgörande för både den politiska och den ekonomiska återuppbyggnaden, liksom för den lokala förvaltningen och det humanitära arbetet.

2.5.4 Relationerna till andra internationella organisationer

Europarådets roll och samarbetet med andra internationella organisationer fortsatte att vara en av de centrala frågorna under 2001. Insatser för den demokratiska utvecklingen på Balkan och i norra Kaukasien samt erfarenheter av samarbete i samband med valobservationer i ett flertal länder har visat att Europarådet tillsammans med andra organisationer på ett positivt sätt kan bidra till främjandet av fred och demokrati.

Dialogen med andra organisationer av betydelse för Europa är fortsatt livlig. Europarådet samarbetar med både allmänpolitiska organisationer och fackorgan. Samarbete mellan EU, OSSE och Europarådet samt deras respektive parlamentariska församlingar samt med FN och dess fackorgan utvärderas vid särskilda debatter och i samband med möten mellan ledande representanter för dessa institutioner.

Vid FN:s 55:e generalförsamling år 2000 antogs en resolution beträffande relationerna mellan FN och Europarådet. Den 56:e generalförsamlingen debatterade relationerna i december 2001. En delegation från underutskottet för församlingens externa relationer, under ledning av *Jan Bergqvist*, besökte FN vid denna tidpunkt. På Sveriges vägnar höll Bergqvist ett anförande i generalförsamlingen om samarbetet mellan FN och Europarådet.

2.5.5 Globalisering

Även om Europarådet är en regional organisation bevakar den parlamentariska församlingen den politiska och ekonomiska utvecklingen över hela världen. Den tilltagande globaliseringen påverkar i hög grad utvecklingen i de europeiska länderna.

1990-talet har kännetecknats av strävanden mot internationell ekonomisk integration. Frihandelssträvandena och globaliseringen har även mött motstånd. Oroligheter, upplopp, våld och förstörelse har ackompanjerat flera internationella möten de senaste åren. Med sin värdegrund har Europarådet goda förutsättningar att delta i en debatt om globaliseringens olika dimensioner och om hur motståndet kan mötas.

Utomeuropeiska konflikter och hot mot den globala stabiliteten följs kontinuerligt av församlingen. Efter de uppskakande terroristattacker mot USA har tyngdpunkten i det globala samarbetet förlagts till FN. Församlingen har med oro följt utvecklingen i Mellanöstern. Oroligheterna i Israel och Palestina har eskalerat under 2001. Vid en debatt vid aprilsessionen krävde församlingen att israeler och palestinier omedelbart upphör med våldet och återupptar fredssamtalen.

2.6 Demokrati och mänskliga rättigheter

Europarådets bärande idé är att respekt för de mänskliga rättigheterna skapar en fast grund för fred och säkerhet. Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (ETS nr 5) undertecknades 1950. Konventionen övervakas av Europadomstolen. Den nya Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna har varit verksam under dygt tre år. Domstolen är permanent och ersätter både Europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna och den tidigare Europadomstolen. Domstolens domare arbetar på heltid i Strasbourg. Europadomstolen är sammansatt av en domare från varje land som tillträtt Europakonventionen. Regeringarna föreslår domarkandidater men det är den parlamentariska församlingen som utser domstolens ledamöter. Domarnas mandatperiod är sex år.

Vid inrättandet av den nya domstolen 1998 valdes dock hälften av domarkåren på tre år, i syfte att möjliggöra en förnyelse av domstolens sammansättning vart tredje år. Vid aprilsessionen utsåg församlingen genom val 16 nya domare och vid junisessionen ytterligare 3. De två nyaste medlemsländerna, Armenien och Azerbajdzjan, hade inte ratificerat konventionen och har därför ännu inte rätt till en domarpost. Den svenska domaren Elisabet Palm är Europadomstolens vice ordförande.

Holger Gustafsson ställde i februari en fråga om Europarådet och de mänskliga rättigheterna. Det kraftigt ökade antalet ärenden har överlastat Europadomstolen. Den riskerar att förlora sin trovärdighet om eftersläpningen i ärendebehandlingen fortsätter. De stora bidragsgivarna motsatte sig alla försök att ge ökade resurser till Europarådet. Gustafssons fråga till utrikesministern var hur Sverige avsåg att agera för att stärka Europarådets budget när det gällde arbetet med MR-frågorna. Risken finns att Europarådet eljest förlorar något av den höga respekt det åtnjuter.

I sitt svar medgav utrikesministern att det inte finns några tecken på att Europarådets budget skulle öka. Omprioriteringar inom ramen för budgeten är nödvändiga. Det är medlemsländernas gemensamma ansvar att garantera domstolens fortsatt effektiva arbete.

2.6.1 Avskaffandet av dödsstraffet

Förekomsten av dödsstraff i vissa medlemsländer är ständigt föremål för intensiv bevakning i parlamentarikerförsamlingen. I takt med utvidgningen har påtryckningar på vissa medlemsländer och observatörländer ökat i syfte att avskaffa dödsstraffet. Vid årsskiftet 2001/2002 hade 39 av rådets 43 medlemsstater ratificerat tilläggsprotokoll nr 6 till Europakonventionen som förbjuder dödsstraff. De länder som ännu inte har ratificerat tilläggsprotokollet är Turkiet, Ryssland, Armenien och Azerbajdzjan. Ukraina, som tidigare hårt kritiserats för att inte fullfölja sina åtaganden, förbjöd i februari 2000 dödsstraffet i sin lagstiftning. Det turkiska parlamentet antog hösten 2001 en rad ändringar i den konstitution som tillkom efter militärkuppen 1980. Förändringarna innebär bl.a. ökad rättssäkerhet och stärkt skydd för minoriteter och

en begränsning av tillämpningen av dödsstraffet. President Russell-Johnston underströk i ett pressmeddelande 2001-10-04 Europarådets kategoriska krav på dödsstraffets avskaffande.

Under 2001 behandlade församlingen en rapport om tillämpningen av dödsstraffet i Europarådets observatörländer USA och Japan.

I juni 2001 arrangerades i Strasbourg en konferens om dödsstraffet. Europarådet var en av medarrangörerna.

2.6.2 Mekanismen för att skydda de mänskliga rättigheterna

Den europeiska konventionen om förhindrande av tortyr och annan omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning (ETS nr 126) antogs av ministerkommittén i juni 1987 och trädde i kraft den 1 februari 1989. Konventionen har ratificerats av samtliga medlemsstater och är således juridiskt bindande i hela Europarådsområdet. Sverige ratificerade konventionen den 21 juni 1988. Den kommitté som upprättats enligt konventionen för att undersöka behandlingen av frihetsberövade inledde sin verksamhet 1990. Kommittén består av en representant från varje medlemsland. De nationella delegationerna nominerar kandidaterna och valet sker i ministerkommittén. Sveriges representant har sedan 1995 varit Christina Doctare. Hon avgick under året på egen begäran under sin andra mandatperiod. Arbetet med att finna en lämplig kandidat har inletts. Mandatperioden är fyra år med möjlighet till ett omval.

Europarådets kommissarie för de mänskliga rättigheterna inrättades under 1999. Den första kommissarien är Alvaro Gil-Robles (Spanien). Hans mandatperiod på sex år började den 1 januari 2000. Kommissarien kan inte omväljas. Kommissarie Gil-Robles lämnade sin första verksamhetsrapport till församlingen vid aprilsessionen. Kommissarien har genom besök i Ryssland och Tjetjenien strävat efter direkta kontakter med de ryska myndigheterna för att hävda de mänskliga rättigheterna och medborgerliga friheterna i Tjetjenien. Han har kartlagt även andra konfliktområden bl.a. Georgien, Moldova och Baskien.

Europarådet har under året haft tre människorättsexperter placerade i Tjetjenien för att kartlägga omfattningen av och ta vittnesmål om brott mot de mänskliga rättigheterna.

2.7 Sociala, ekonomiska och kulturella frågor m.m.

Rapporter om verksamheten inom Europeiska utvecklingsbanken, EBRD, och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, OECD, finns varje år på församlingens dagordning. Församlingen är parlamentariskt forum för att granska verksamheten i de mellanstatliga regeringsorganen OECD och EBRD.

Den ekonomiska integrationen i Europa fortskrider. Beslutet i februari 1992 i Maastricht att bilda Ekonomiska monetära unionen (EMU) innebar att över 300 miljoner invånare i 12 europeiska länder från och med den 1 januari

2002 fick gemensam valuta. Eurons införande debatterades av parlamentarikerförsamlingen vid januarisessionen.

Europarådet och EU proklamerade år 2001 som det europeiska året för språk. Det övergripande temat för språkåret var ”Språk öppnar dörrar”. I ett Europa kännetecknat av bred språklig rikedom och kulturell mångfald är det viktigt att öka medborgares intresse för att lära sig språk. Samtliga 45 länder som har ratificerat Europarådets kulturkonvention (ETS nr 18) stod bakom arrangemangen. Det högtidliga öppnandet av årets evenemang ägde rum den 19 februari i Lund. Den 26 september firades som Europas speciella dag för språk.

Det ingår i Europarådets roll att fokusera på de mest utsatta samhällsgruppernas villkor och rättigheter. Bland dessa grupper märks gamla, sjuka, barn, kvinnor, flyktingar och tvångsförflyttade. Bland annat var människohandel i Moldova och transmigration i Öst- och Centraleuropa föremål för församlingens uppmärksamhet. En debatt ägnades åt nya former av slaveri.

Barnens situation och rättigheter debatteras regelbundet. Föräldrarnas och lärarnas ansvar för barnens utbildning var ett debattämne vid höstsessionen. Livsvillkoren för landsbygdens ungdomar var på dagordningen i juni.

Inom ramen för underutskottet för mediefrågor förbereds en rapport om yttrandefriheten i Europa. Kulturutskottet anordnade i januari en utfrågning om yttrandefriheten i ryska medier.

Flera stora väderkatastrofer och ökningen av växthusgaser har gett anledning till oro. Klimatfrågan är ett centralt element i arbetet med en globalt hållbar utveckling. Parlamentarikerförsamlingen tog ställning för Kyotoprotokollets ratificering. Det skulle innebära att de rika länderna minskar sina utsläpp av växthusgaser med drygt 5 % till 2010.

Parallellt med junisessionen arrangerade miljö- och jordbruksutskottet en utfrågning om säkerheten i städer. Bland deltagare kan nämnas borgmästare från Chicago, Paris, Lyon, Modena och Frankfurt.

Under de senaste årtiondena har många europeers livsstil förändrats snabbare än tidigare. Mot denna bakgrund ansåg miljö- och jordbruksutskottet det lämpligt att i början av det nya århundradet försöka bedöma hur våra framtida livsstilar kommer att formas. Ett seminarium kring detta tema arrangerades i Grekland i juni.

2.8 Gäster

Parlamentarikerförsamlingen gästades under året av Finlands president Tarja Halonen, Lettlands president Vaira Vike-Freiberga, Armeniens president Robert Kocharian, Azerbajdzjans president Heydar Aliev, ECB:s president Wim Duisenberg, Rumäniens premiärminister Adrian Nastase, Moldovas nyvalde president Vladimir Voronin, Lettlands utrikesminister Indulis Berzins i egenskap av ministerkommitténs ordförande under det första halvåret, Liechtensteins utrikesminister Ernst Walch i samma egenskap under det andra halvåret, Rumäniens utrikesminister Mircea Geoana i sin egenskap som

OSSE:s ordförande, EBRD:s president Jean Lemierre, styrelseordföranden i Europarrådets utvecklingsbank Kari Nars, FN:s flyktingkommissarie Ruud Lubbers, Frankrikes inrikesminister Daniel Vaillant, Europarådets MR-kommissarie Alvaro Gil-Robles, Europaparlamentets talman Nicole Fontaine, Bundestags talman Wolfgang Thierse, Sloveniens talman Borut Pahor, Makedoniens talman Stojan Andov, Liechtensteins talman Klaus Wanger, Cyperns talman Demetris Christofias och den polska senatens talman Alicja Grzeskowiak.

2.9 Möten i Sverige

Mellan de fyra årliga delsessionerna i Strasbourg sammanträder den parlamentariska församlingens utskott och underutskott i medlemsländerna, på inbjudan av respektive lands parlament. På inbjudan av den svenska Europarådsdelegationen arrangerade miljö- och jordbruksutskottet den 13–15 september 2001 ett kollokvium i Umeå. Från den svenska Europarådsdelegationen deltog *Maggi Mikaelsson*.

Syftet var att orientera om livsmedelsproduktion och skogsbruk i arktiska trakter i allmänhet och i norra Sverige i synnerhet. Programmet genomfördes i samarbete med lokala och regionala myndigheter, företag och organisationer. Bland andra medverkade Umeå universitet, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, Lantbrukarnas riksförbund, LRF, Norrmejerier och Norra skogsägarna.

3 Den svenska representationen

För 2001 års session hade riksdagen anmält följande valda ombud och suppleanter till församlingen och dess organ.

Ombud

1. Jan Bergqvist (s), delegationens ordförande
2. Anders Björck (m), delegationens vice ordförande
3. Lisbet Calner (s)
4. Maud Björnemalm (s)
5. Maggi Mikaelsson (v)
6. Holger Gustafsson (kd)

Suppleanter

1. Göran Magnusson (s)
2. Knut Billing (m)
3. Sören Lekberg (s)
4. Marie Granlund (s)
5. Mats Einarsson (v)
6. Björn von der Esch (kd)

Ordföranden företräder delegationen i det **ständiga utskottet**. Vid förhinder kan han utse en ställföreträdare. Det ständiga utskottet har fullmakt att besluta på församlingens vägnar under perioder då denna ej är samlad. Ombuden och suppleanterna var fördelade på församlingens tio fackutskott. I fackutskotten, vilka sammanträder såväl under som mellan församlingens plenarmöten, bereds ärenden som församlingen har att besluta om. Utgående från utskottens betänkanden och förslag antar församlingen rekommendationer till ministerkommittén, resolutioner, yttranden och direktiv. Flertalet utskott har tillsatt underutskott, vilka i många fall är permanenta från session till session. Vidare kan ad hoc-utskott utses för en särskild fråga.

Ombuden och suppleanterna var under 2001 års session fördelade på församlingens utskott och underutskott på sätt som anges nedan (utskottssuppleanter inom parentes).

Utskotten

Ständiga utskottet: Bergqvist

Politiska utskottet: Bergqvist, Björck (Lekberg, Gustafsson)

Underutskottet för relationer med icke-medlemsländer: Bergqvist, ordförande

Underutskottet för förstärkning av demokratiska institutioner (bildat i september 2001):

Lekberg

Utskottet för juridiska frågor och mänskliga rättigheter: Magnusson, vice ordförande, Gustafsson (Mikaelsson, Granlund)

Underutskottet för mänskliga rättigheter: Magnusson

Underutskottet för val av domare i Europadomstolen: Mikaelsson

Utskottet för ekonomi och utveckling: Billing, Calner (von der Esch, Einarsson)

Underutskottet för internationella ekonomiska relationer: Calner (Billing)

Underutskottet för budgetfrågor: von der Esch, vice ordförande

Underutskottet för utveckling av turistnäringen: Billing, ordförande (Calner)

Utskottet för social-, hälsovårds- och familjefrågor: Björnemalm, Gustafsson (Mikaelsson, Magnusson)

Underutskottet för barnfrågor: Björnemalm

Underutskottet för hälsofrågor: Mikaelsson

Utskottet för befolknings- och flyktingfrågor: Björnemalm, Einarsson, vice ordförande (Billing, von der Esch)

Underutskottet för migrationsfrågor: Einarsson

Underutskottet för flyktingfrågor: Björnemalm

Underutskottet för demografifrågor: Billing

Kultur-, vetenskaps- och utbildningsutskottet: Billing, vice ordförande, Lekberg (Granlund, Einarsson)

Underutskottet för kulturarvet: Billing

Underutskottet för ungdoms- och sportfrågor: Granlund

Underutskottet för mediefrågor: Lekberg (Billing)

Underutskottet för vetenskap och etik: Lekberg

Utskottet för miljö- och jordbruksfrågor: Mikaelsson, von der Esch (Calner, Bergqvist)

Underutskottet för hållbar utveckling: Mikaelsson

Underutskottet för jordbruks- och fiskefrågor: von der Esch (Mikaelsson)

Underutskottet för livsmedelsfrågor och konsumentskydd: Mikaelsson, ordförande (von der Esch)

Utskottet för jämställdhet mellan könen: Granlund (Calner)

Underutskottet om kvinnor och ny teknik: Granlund

Underutskottet om våld mot kvinnor: Calner

Utskottet för procedurfrågor och parlamentarisk immunitet: Magnusson (Björck)

Utskottet för granskning av medlemsländernas uppfyllande av sina åtaganden ("Granskningsutskottet"): Magnusson, Einarsson

Vidare har delegaterna ingått i **ad hoc-utskott** enligt följande:

Arbetsgruppen för Tjetjenien: Einarsson

Ad hoc-utskottet för övervakning av valet i Azerbajdzjan 7 januari: von der Esch

Ad hoc-utskottet för övervakning av valet i Moldova 25 februari: Mikaelsson, von der Esch

Ad hoc-utskottet för övervakning av valet i Bulgarien 17 juni: von der Esch

Ad hoc-utskottet för övervakning av valet i Albanien 24 juni, 8 juli samt 22 juli: von der Esch

Ad hoc-utskottet för övervakning av valet i Kosovo 17 november: Mikaelsson, von der Esch

Partigrupper

Den socialistiska gruppen (Socialist Group, SOC):

Bergqvist, Calner, Björnemalm, Magnusson, Lekberg, Granlund

Det europeiska folkpartiet (Group of the European People's Party, EPP/CD):

Gustafsson, von der Esch

Den europeiska demokratiska gruppen (European Democratic Group, EDG):

Björck, Billing

Den förenade europeiska vänstern (Group of the Unified European Left, UEL):

Mikaelsson, Einarsson

4 Huvudområden för församlingens verksamhet

4.1 Granskning av hur medlemsländerna uppfyller sina åtaganden

Granskningsutskottets tredje årsrapport (dok. 9198, rek. 1536, res. 1260, direktiv 578) redogjorde för verksamheten i utskottet under perioden april 2000–augusti 2001. Åtta länders åtaganden har varit föremål för granskning: Albanien, Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldova, Ryssland, Turkiet och Ukraina. Verksamheten i utskottet bygger dels på samarbete med de nationella delegationerna, dels på dialog med ministerkommitténs granskningsenhet. Ministerkommittén informerar församlingen om den uppföljning som föranleds av granskningen. Meningen har varit att granskningsarbetet i de två organen skall vara kompletterande, och samspel mellan dem sker i en gemensam kommitté där uppföljningsverksamheten diskuteras. Viss överlappning har varit svår att undvika. Församlingen betonar att Europarådets begränsade resurser bör användas på ett effektivt sätt. Överlappande funktioner skapar förväxling i de granskade länderna.

Framgångsrik granskning förutsätter samarbetsvilja från det granskade landets och dess myndigheters sida. Utskottets delegationer besöker de granskade länderna för att skaffa sig en detaljerad bild över utvecklingen i landet i fråga. Valövervakning används i samma syfte genom att utskottets rapportör ingår i församlingens ad hoc-delegationer för valövervakning. Samarbetet får sin konkreta innebörd när det berörda landet genomför och tillämpar granskningsrapportens rekommendationer. Efterlevnaden av granskningens rekommendationer följs upp genom en dialog med landet som påbörjas ett år efter avslutad granskning. En sådan dialog pågår mellan granskningsutskottet och sex medlemsländer (Rumänien, Tjeckien, Litauen, Slovakien, Bulgarien och Makedonien).

4.1.1 Lettland

Delsessionen i januari inleddes med en rapport om hur *Lettland* efterlever sina åtaganden som Europarådsmedlem (dok. 8924, rek. 1490, res. 1236). Församlingen välkomnade de konkreta framsteg som Lettland gjort sedan inträdet i Europarådet 1995. I den antagna resolutionen konstateras att Lettland ratificerat ett stort antal av Europarådets konventioner, bl.a. Europakonventionens protokoll nr 6, och därmed avskaffat dödsstraffet från och med den 6 maj 1999. De ändringar i medborgarskapslagen som antogs efter en folkomröstning i oktober 1998 innebär ett betydande framsteg. Det faktum att ett stort antal invånare fortfarande saknar lettiskt medborgarskap är dock en besvikelse enligt rapportörerna. Ickemedborgare bör uppmuntras att ansöka

om medborgarskap. En ratificering av Europarådets ramkonvention för skydd av nationella minoriteter som Lettland skrev under 1995 skulle kunna underlätta och påskynda processen. Lettlands nya språklag innehåller flera förbättringar jämfört med den gamla lagen. Genomförandet av lagen får visa huruvida språklagen motsvarar internationella krav.

Lettland uppmanas utarbeta och anta en lag om skydd för nationella och språkliga minoriteter och upprätta en statlig myndighet med ansvar för minoritetsfrågor. Ministerkommittén uppmanas att övervaka att församlingens krav uppfylls. Parlamentarikerförsamlingen drar slutsatsen att Lettland har uppfyllt sina förpliktelser som medlemsland och avslutar därmed övervakningsproceduren när det gäller Lettland. Uppföljningen från församlingens sida kommer att ske genom en dialog mellan lettiska myndigheter och granskningsutskottet.

I anslutning till debatten framträdde Lettlands president Vaira Vike-Freiberga inför församlingen. I sitt anförande berörde presidenten bl.a. den lettiska språkpolitiken.

4.1.2 Turkiet

Vid junisessionen debatterades en rapport om *hur Turkiet efterlever sina åtaganden som Europarådsmedlem* (dok. 9120, rek. 1529, res. 1256). Turkiet har varit medlem i Europarådet sedan 1950. Församlingen har vid ett flertal sessioner behandlat respekten för de mänskliga rättigheterna i Turkiet. Den aktuella rapporten fokuserar på fem olika områden: respekten för de mänskliga rättigheterna i kampen mot terrorism, yttrandefriheten, respekten för pluralistisk demokrati, förhållanden i polishäkten samt tortyr, omänsklig och förnedrande behandling och bestraffning.

Även om framsteg gjorts och åtgärder vidtagits av de turkiska myndigheterna sedan övervakningsproceduren inleddes återstår mycket innan landet kan anses efterleva sina åtaganden. Turkiet uppmanas fortsätta reformarbetet på de prioriterade områdena. Upprättandet av ett nationellt program i samband med EU-kandidaturen välkomnas även om målen är vagt formulerade och tidsfristerna långa och oprecisa. De turkiska myndigheterna rekommenderas fortsätta arbetet med att revidera författningen när det gäller principer som inte står i överensstämmelse med Europarådets normer. Strafflagstiftningen och terroristlagstiftningen bör revideras. Även om dödsstraff inte har verkställts sedan 1984 uppmanas den turkiska regeringen att avskaffa dödsstraffet och underteckna protokoll nr 6 till Europakonventionen. Den turkiska författningsdomstolens beslut att förbjuda ett politiskt parti anses strida mot principer för en pluralistisk demokrati. På yttrandefrihetsområdet erkänner församlingen att framsteg gjorts, men fortfarande förekommer frihetsberövanden till följd av framförda åsikter. Den kurdiska minoriteten saknar fortfarande kulturella rättigheter.

Församlingen uppmanar de turkiska myndigheterna att genomföra Europadomstolens domslut när det gäller Turkiet, i synnerhet Loizidou domen, och rekommenderar att ministerkommittén fortsätter sina ansträngningar att följa

upp verkställigheten av domen. Församlingen beslutade att fortsätta övervakningsproceduren i nära samarbete med Turkiets parlamentarikerdelegation, i syfte att bistå med råd och expertis. Bland annat har ER:s antitortyrkommitté nyligen vid flera tillfällen besökt Turkiet.

Senare under 2001 antog det turkiska parlamentet ett antal förändringar i landets konstitution. I ett pressmeddelande välkomnade parlamentarikerförsamlingens president Russell-Johnston den konstitutionella reformen som ett viktigt steg för att nå upp till Europarådets standard när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter, särskilt eftersom parlamentet antog förändringarna med en övertygande majoritet. Bland förändringarna i konstitutionen märks försvårande av inskränkningar av yttrandefriheten, begränsning av dödsstraff till brott i krigstid eller terrorism samt avskaffande av de konstitutionella restriktionerna för TV- och radiosändningar på kurdiska.

4.1.3 Georgien

Vid septembersessionen granskade församlingen *Georgiens efterlevnad av sina åtaganden som Europarådsmedlem* (dok. 9191, rek. 1533, res. 1257). Georgien anhöll om särskild gäststatus 1993 och blev medlem 1999. Att handläggningen drog ut på tiden berodde dels på debatten om Europarådets geografiska gränser, dels på oroligheterna i utbrytarrepubliken Abchazien och i Ossetien. I januari 1999 tillstyrkte församlingen Georgiens medlemskapsansökan.

Etniska och politiska konflikter har tårt på samhället under Georgiens tioåriga självständighet. Efter 1990-talets inbördeskrig i Sydossetien och framför allt i Abchazien befinner sig nästan 300 000 georgier på flykt i sitt eget land. I dag är var tjugonde invånare en flykting. Förhandlingsläget om Abchazien är låst.

I en resolution konstaterar församlingen att Georgien gjort vissa framsteg när det gäller uppfyllandet av Europarådets normer. Bland annat har Europakonventionen och konventionen mot tortyr ratificerats. Samtidigt beklagar parlamentarikerna att andra viktiga konventioner ännu inte ratificerats, t.ex. minoritetskonventionen, konventionen om lokalt självstyre och om kampen mot brottslighet. Lagstiftningen har ändrats för att motsvara europeisk standard men tillämpningen visar brister. Rapporter om misshandel och tortyr i polishäkten är oroande. Alla kränkningar av de mänskliga rättigheterna bör undersökas och de skyldiga åtalas. Georgien uppmanas att offentliggöra CPT:s rapport från maj 2001 om granskningen av förhållandena i landets fängelser. Inga egentliga framsteg har gjorts när det gäller konflikterna i Sydossetien och Abchazien. Församlingen drar slutsatsen att Georgien ännu inte lyckats uppfylla de krav som ställs på medlemmar i Europarådet. Församlingen beslutade fortsätta granskningen av Georgiens åtaganden.

4.1.4 Ukraina

I en extratillsatt debatt vid januarisessionen fokuserade parlamentarikerförsamlingen ännu en gång på missförhållanden i Ukraina. Underlaget för debatten var en rapport om *yttrandefriheten och demokratin i Ukraina* (dok. 8945, 8946, rek. 1497, res. 1239). Bilden av Ukraina som ett land på väg mot demokrati stördes av en inrikespolitisk kris som utlöstes av mordet på en regimkritisk journalist hösten 2000.

Med anledning av den ukrainske journalisten Georghiy Gongadzes försvinnande tog det juridiska utskottet initiativ till en debatt om yttrandefriheten i Ukraina. Gongadze var känd för sin kritik av korruptionen i landet. Två månader efter hans försvinnande hittades en kropp som anhöriga tror är den försvunne journalisten. Det finns misstankar om att president Kutjma varit involverad i Gongadzes undanröjande. Elva bandupptagningar har visat sig innehålla material som är besvärande för presidenten. De inspelade samtalen handlar inte bara om Gongadze utan också om mutor och förfälskning av valresultat. I debatten uttrycktes oro för att ukrainska myndigheter inte vill utreda situationen grundligt. Församlingen ansåg att fallet Gongadze kan ses som ett test av hur väl demokratin och yttrandefriheten fungerar i Ukraina.

I den antagna resolutionen uttrycker parlamentarikerna oro över försvunna och förföljda journalister i Ukraina. I fallet Gongadze uppmanar församlingen de ukrainska myndigheterna att fastställa händelseförloppet kring hans försvinnande samt ställa de skyldiga inför rätta. Vidare krävs åtgärder för att säkerställa yttrandefriheten och förbättra villkoren för medierna. Ministerkommittén rekommenderas att bl.a. arrangera en oberoende undersökning av bandupptagningarna från president Kutjmas kontor, förutsatt att en förfrågan om detta kommer från parlamentet. Ukraina bör informera ministerkommittén om resultaten av utredningen i fallet Gongadze. Behovet av en snabb, heltäckande och transparent utredning av fallet Gongadze understryks.

Vid aprilsessionen debatterade församlingen granskningsutskottets rapport om *hur Ukraina efterlevde sina åtaganden som Europarådsmedlem* (dok. 9030, rek. 1513, res. 1244). Den stabilitet som såg ut att ha inträtt i Ukraina efter presidentvalet år 1999 blev inte bestående. Ukrainas internationella anseende har försämrats till följd av skandalen Gongadze. Stora protestdemonstrationer hölls i Kiev under de första månaderna 2001. Insynen i regeringens verksamhet är dålig. Korruptionen bedöms vara allmänt utbredd. I landet pågår ett maktspel mellan inflytelserika grupper med ofta sammanfallande intressen. Premiärministrarna har mött motstånd från parlamentet när de försökt genomföra olika reformprogram. Bruttonationalprodukten har minskat med ca 70 % under självständigheten. Levnadsstandarden har sjunkit för stora befolkningsgrupper. Privatiseringen har inte fullföljts. IMF har på grund av uteblivna reformer stoppat utbetalningen av krediter.

Församlingen anser dock att vissa framsteg gjorts. Genom att i april 2000 ratificera Europakonventionens protokoll nr 6 avskaffades dödsstraffet. Detta skedde efter ett beslut av landets konstitutionsdomstol. Enligt domstolens utslag var dödsstraff inte förenligt med konstitutionens deklaration om med-

borgarnas rätt till liv. Dessutom har en ny brottsbalk antagits, liksom en lag om politiska partier.

Församlingen ansåg att Ukraina inte hade uppfyllt sina åtaganden som medlemsstat i Europarådet och att de ukrainska myndigheterna inte vidtagit erforderliga åtgärder för att leva upp till de skyldigheter och åtaganden som landet accepterat vid inträdet i Europarådet 1995. I april sade församlingen sig vilja överväga sanktioner mot Ukraina om påtagliga framsteg inte visats inför junisessionen. I den antagna rekommendationen krävde församlingen åtgärder från regeringen för att få stopp på upprepade angrepp, hotelser och även mord när det gällde journalister, parlamentariker och oppositionspolitiker.

4.2 Politiska frågor

4.2.1 Kampen mot terrorism

Parlamentarikerförsamlingens septembersession hölls i skuggan av terrordåden mot USA den 11 september. En extrainsatt debatt om *Demokratiers kamp mot terrorismen* (dok. 9228 rev., 9232, rek. 1534, res. 1258) kom att dominera dagordningen. I den antagna rekommendationen fördöms terrorismen i alla dess former som en kränkning av den mest fundamentala av alla rättigheter, rätten till liv. Europarådet har två konventioner på detta område, den europeiska konventionen om bekämpande av terrorism (ETS nr 90) och den europeiska utlämningskonventionen (ETS nr 24).

Parlamentarikerna anser det angeläget att dessa konventioner snarast omarbetas för att bli slagkraftigare. Dessutom bör icke-medlemsstater få möjlighet att tillträda konventionen om bekämpande av terrorism. Ett nytt europeiskt instrument har utarbetats som kan få betydelse i kampen mot terrorismen. En konvention om datorrelaterad brottslighet, som tidigare under året debatterats i församlingen, öppnades i november för undertecknande. Församlingen anser att FN:s internationella brottmålsdomstol är den mest lämpliga rättsliga institutionen för att åtala misstänkta internationella terrorister. Församlingen uppmanar därför återigen medlemsstaterna att signera och ratificera Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen. 60 stater måste tillträda stadgan innan domstolen kan börja arbeta.

4.2.2 Tjetjenien

Konflikten i Tjetjenien som dominerade församlingens sessioner under 2000 var återigen på dagordningen i januari 2001. Till grund för debatten låg en rapport om utvecklingen i Tjetjenien (dok. 8929, 8948, rek. 1498, res. 1240). Rapporten hade förberetts av församlingens delegation under ledning av Lord Judd efter besök i Tjetjenien och Ryssland. Viss positiv utveckling kunde rapporteras, men framstegen var begränsade. Församlingen slår fast att den ryska militära verksamheten bryter mot de principer och grundläggande vär-

deringar som Europarådet står för. Den allmänna situationen beträffande mänskliga rättigheter fortsätter att vara djupt oroande. Ett villkor för förbättring av situationen i Tjetjenien är att den ryska militärens övergrepp blir föremål för domstolsbehandling. Endast ett fåtal mål rörande övergrepp begångna av rysk militär har förts till domstol. Församlingen fördömer även alla terroristaktiviteter. Ett ökat ansvar för militära operationer i Tjetjenien har givits till den ryska federala säkerhetstjänsten vilket noteras med oro. De ryska myndigheterna uppmanas avge en försäkran om att det tjetjenska folket kommer att fritt få välja egna politiska representanter. De uppmanas vidare att vidta omedelbara åtgärder för att upprätta ett rådgivande organ med ansvar för att stabilisera Tjetjenien.

Församlingen uttalar sitt stöd till de politiska krafter inom Ryssland som är beredda att verka för en politisk lösning av konflikten i enlighet med Europarådets normer. Värdet av samarbete med ryska parlamentariker understryks. Ministerkommittén har en viktig roll när det gäller att övervaka hur Ryssland uppfyller sina medlemsförpliktelser och efterlever församlingens rekommendationer.

I enlighet med den antagna resolutionen 1240 upprättades ett gemensamt ad hoc-utskott mellan Europarådets parlamentariska församling och den ryska Duman. Församlingens delegater representerar det politiska och det juridiska utskottet (tre från vardera) och migrationsutskottet (en representant). *Mats Einarsson*, nominerad av migrationsutskottet, ingår i ad hoc-utskottet. Dess mandat är att kontinuerligt följa upp församlingens rekommendationer när det gäller de mänskliga rättigheterna och ansträngningar att återuppbygga Tjetjenien.

Den humanitära situationen för flyktingar i Tjetjenien debatterades parallellt med den politiska rapporten (dok. 8944, rek. 1499). Allmänt sett rapporterades läget vara otillfredsställande. Situationen kan ytterligare förvärras eftersom internationella hjälporganisationer avbrutit verksamheten i Tjetjenien sedan en av organisationernas representanter kidnappats. Församlingen vädjar till internationella hjälporganisationer att öka närvaron i Tjetjenien. De ryska myndigheterna uppmanas att vidta åtgärder för att förbättra flyktingsituationen.

Vid septembersessionen rapporterade *ad hoc-utskottet för Tjetjenien om verksamheten under det första halvåret* (dok. 9227). Enligt rapporten är situationen fortsatt besvärlig och tidpunkten är inte mogen att tala om verkliga förbättringar. Ad hoc-utskottets direkta kontakter med höga ryska makthavare ger möjlighet att utöva politisk påtryckning för att skynda på förändringsprocessen. Konsultationer med några tjetjenska representanter har dessutom gett en ny kontaktyta. Mycket återstår dock att göra innan ad hoc-utskottet kan presentera verksamma förslag.

Mats Einarsson deltog i debatten på UEL:s vägnar. Han poängterade att Tjetjenien saknar legitima representanter. Ingen enskild grupp kan anses föra det tjetjenska folkets talan. En politisk lösning är den enda vägen till fred och stabilitet i området. Det tjetjenska folkets vilja måste bilda grunden till en

politisk lösning. Ad hoc-utskottets insatser för att främja en dialog är viktiga. De bidrar till en politisk process som förhoppningsvis leder till att konflikten kan klaras upp. Einarsson påminde om situationens komplexitet. Konflikten har långa historiska rötter och har internationella anknytningar. Tjetjener och ryssar har ett gemensamt ansvar för att åstadkomma framsteg i Tjetjenien.

4.2.3 Balkan

Den senaste utvecklingen i Förbundsrepubliken Jugoslavien och riktlinjer för det framtida samarbetet med Europarådet (dok. 8928, rek. 1491, res. 1237) var ett aktuellt debattämne vid januarsessionen. Anledningen till debatten var församlingens yttrande (dok. 8909) när det gällde Jugoslaviens ansökan om medlemskap i Europarådet, som hade lämnats in i november 2000. I enlighet med stadgans paragraf 59 beviljades Jugoslavien särskild gäststatus i den parlamentariska församlingen.

I den antagna rekommendationen noterar församlingen de samlade erfarenheterna av samarbetet på Balkan mellan Europarådet och andra internationella organisationer, särskilt OSSE. Från debatten framgick att parlamentarikerna är medvetna om den enorma utmaning som en övergång till demokrati innebär för ett land med ett diktatoriskt förflutet. En särskild källa till oro är relationerna mellan Serbien och Montenegro som kan hota stabiliteten i hela regionen. Högsta prioritet bör vara att stärka de demokratiska och rättsstatliga institutionerna, de mänskliga rättigheterna och minoriteternas rättigheter. Europarådet har skyldighet att hjälpa Jugoslavien att fylla de krav som medlemskap i organisationen förutsätter. Den parlamentariska församlingen anslöt sig till det internationella samfundets krav när det gäller gripandet av misstänkta krigsförbrytare. Milosevic måste gripas och lämnas ut till den internationella krigsförbrytartribunalen i Haag, sade församlingen i januari.

Vid januarsessionen debatterade församlingen också flera rapporter om *den allmänna utvecklingen i Kosovo*, med särskild hänsyn till ekonomiska och miljörelaterade aspekter (dok. 8905, 8914, 8925, rek. 1493, 1494, 1495). FN:s säkerhetsråds resolution 1244 har lagt grunden för en diskussion om Kosovos framtid. Den erkänner "Förbundsrepubliken Jugoslaviens territoriella integritet" och dess fortsatta suveränitet över Kosovo. Enligt resolutionen har all makt i provinsen temporärt överlämnats till en internationell förvaltning och en civil övergångsadministration, UNMIK, har upprättats. Huvuduppgiften för den internationella förvaltningen är att bygga strukturer för omfattande autonomi och självstyre i Kosovo. De två första åren under övergångsadministrationen har dominerats av problem med återvändande av en miljon flyktingar. Till följd av säkerhetsproblemen har långsiktiga mål för provinsen fått skjutas på framtiden.

Det har tagit lång tid att inleda institutionsbygget. En formell struktur för Kosovos administration upprättades i december 1999 med ett råd med åtta medlemmar och en församling med 35 ledamöter, som ett rådgivande organ. Ett val till kommunala församlingar genomfördes den 28 oktober 2000 under

övervakning av OSSE. I början av år 2001 var den närmaste uppgiften i Kosovo att arrangera ett val till en provisorisk parlamentarisk församling. Valet som administrerades av Europarådet i samarbete med OSSE genomfördes den 17 november 2001.

En av de debatterade rapporterna gällde miljörelaterade problem i Kosovo. Vid årsskiftet spreds uppgifter i medier om att utarmat uran hade använts i bomber i det krig som inleddes i mars 1999 och pågick i 78 dagar. Drygt trettio tusen projektiler avfyrades under Kosovokrisen. Det befaras att Nato-soldater drabbats av leukemi på grund av att de kommit i kontakt med utarmat uran i projektilernas stridspetsar. Skärvor av utarmat uran som ligger spritt över terrängen kan ha långvarig effekt på lokalbefolkningens hälsotillstånd. Parlamentarikerförsamlingens debatt utmynnade i en rekommendation att förbjuda tillverkning, test, försäljning och användning av utarmat uran och plutonium. Finansiellt stöd behövs för att ta itu med miljöskador som orsakats av kriget.

När det gäller ekonomiska aspekter av Stabilitetspakten uppmanas berörda internationella organisationer att mobilisera nödvändiga resurser för att förbättra och effektivisera samordningen av överenskomna åtgärder. Församlingen framhåller nödvändigheten att förnya energisektorn och att omorganisera kommunikations- och transportsystemet för att möjliggöra införande av ny informations- och kommunikationsteknik.

Ytterligare en rapport om Kosovo redovisas nedan under 4.6.

En extrainsatt debatt vid junisessionen handlade om *situationen i den före detta jugoslaviska republiken Makedonien* (dok. 9146, rek. 1528, res. 1255). Anledningen till debatten var att risken för ännu ett krig på Balkan ansågs överhängande.

Makedonien har varit en självständig stat i nästan tio år efter att den bröt sig ut ur Jugoslavien år 1992. Landet lyckades länge hålla sig utanför väpnade konflikter. Makedonierna, som är slaver, och albanerna, som utgör den största minoriteten, levde dock skilda från varandra. Det allt större avståndet mellan befolkningsgrupperna ledde till spänningar mellan dem som kulminerade i en väpnad konflikt. Ekonomin drabbades hårt. Samtidigt behöver administrationen, lagstiftningen och rättsväsendet moderniseras. Striderna i Makedonien började i februari 2001 efter att väpnade grupper av albaner inlett ett uppror. De påstod sig representera den albanska minoriteten och krävde samma rättigheter för den befolkningsgruppen som Makedoniens slaviska befolkning har.

Församlingen underströk att det är viktigt att Makedonien inte går samma öde till mötes som grannländerna. I en resolution fördömer församlingen de militära aktiviteterna. De väpnade grupperna uppmanas lägga ned sina vapen. Parterna i koalitionsregeringen uppmanas komma överens om en fredlig lösning på krisen. Ministerkommittén ombeds rapportera om utvecklingen av Europarådets samarbetsprogram för interetnisk dialog, undervisnings- och mediereformer, reformering av den lokala administrationen, folkräkning samt förbud mot finansiering av extremistgrupper. Venedigkommissionens tjänster bör anlitas i samband med reformeringen av Makedoniens konstitution. För-

samlingen beslöt att tillsätta en ad hoc-grupp för att följa utvecklingen i landet. En rapport skulle lämnas vid septembersessionen.

Följaktligen var *situationen i Makedonien* åter på dagordningen i september (dok. 9234, rek. 1537). I rekommendationen uttalar församlingen full respekt för Makedoniens självständighet och territoriella integritet, och för medborgares och etniska gruppers rättigheter. Den fördömer de albanska extremistgruppernas väpnade aktivitet och vill slutgiltigt avvärja dessa grupper. Konflikten kan enbart lösas med fredliga medel. En överenskommelse i augusti mellan landets viktigaste politiska ledare, som kom till efter mycket kraftiga påtryckningar från väst, välkomnas. Den innebar att en process inleddes för att ändra konstitutionen och i konsekvens därmed ett antal lagstiftningsområden. Prioriterade åtgärder är främjandet av förtroendeskapande åtgärder, lagstiftning särskilt gällande lokalt självstyre, utbildning och återvändande av flyktingar. Makedoniens parlament har ett avgörande ansvar för att överenskommelsen genomförs.

Under hösten lyckades parlamentet anta en ny grundlag som garanterar landets etniska minoriteter ökade rättigheter. Så blir exempelvis albanska Makedoniens andra officiella språk.

4.3 Juridiska frågor och mänskliga rättigheter

Sessionen i januari inleddes med en debatt om *nationella minoriteters rättigheter* (dok. 8920 med bilaga, 8939, 8941, 8943, rek. 1492, direktiv 568). Genom konventioner och andra åtgärder har Europarådet byggt upp ett skydd för de nationella minoriteterna. Deras rättigheter skyddas bl.a. genom den europeiska ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter (ETS 157). Konventionen som trädde i kraft 1998 vill främja en fullständig och reell likställighet för de nationella minoriteterna. Villkor måste skapas så att de kan bevara och utveckla sin kultur och bibehålla sin identitet. Andra instrument är den europeiska stadgan om regionala språk och minoritetsspråk (ET 148) och protokoll nr 12 till Europakonventionen som förbjuder diskriminering (ETS 177).

Skydd för de nationella minoriteterna är nödvändigt för stabilitet, demokratisk säkerhet och fred på kontinenten. Detta har bara blivit alltför tydligt vid de många etniska slitningar som uppstått sedan järnridåns fall. Problem i ett land kan inte lösas genom att förneka existensen av nationella minoriteter. Ett effektivt skydd för de nationella minoriteterna är det enda sättet att förebygga etniska konflikter. Församlingen föreslår ett tilläggsprotokoll till ramkonventionen som ger Europadomstolen rätt att avge rådgivande yttranden när det gäller att tolka konventionen. Europarådets MR-kommissionärs roll bör stärkas genom ökade resurser.

Europadomstolens struktur, arbetsmetoder och möjligheter debatterades av församlingen i september (dok. 9200, rek. 1535, direktiv 577). Sedan Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna trädde i kraft har antalet anslutna

stater nästan tredubblats. För att kunna handskas med den ökade arbetsbördan infördes 1998 en förändring genom ett tilläggsprotokoll (protokoll nr 11). En ny permanent domstol etablerades. Domstolen har en nyckelroll för att skydda individens rättigheter och friheter och därmed bidra till att stabilisera demokratiska samhällen. Rätten för enskild att väcka en fråga betraktas som konventionens grundval. Medborgares möjlighet att utöva denna rätt måste underlättas. Alla anslutna stater måste erkänna domstolens obligatoriska jurisdiktion. Sedan omdaningen av domstolssystemet har antalet klagomål ökat kraftigt. Antalet obehandlade ärenden ökar i stället för att minska. Församlingen anser att domstolen måste få större resurser för att kunna arbeta effektivt.

Vid aprilsessionen debatterade församlingen ett yttrande om *Europarådskonventionen mot IT-relaterad brottslighet* (dok. 9031, yttrande 226). Inom Europarådet har utarbetats en konvention mot IT-relaterad brottslighet som är den första i världen av sitt slag. Konventionen fokuserar på kriminalisering av databrott och datarelaterad brottslighet (dataintrång, datarelaterat bedrägeri), på tvångsmedel för att underlätta utredningen av brott och på internationellt rättsligt samarbete. Ett exempel på sådant samarbete är att beslagta IT-buren information i ett annat land som har betydelse i en brottsutredning. Församlingen välkomnar tillkomsten av konventionen. Ministerkommittén rekommenderas dock att omedelbart utarbeta ett tilläggsprotokoll som kriminaliserar rasistiska och främlingsfientliga webbsidor.

Ett nytt tilläggsprotokoll till den *Europeiska konventionen om inbördes rätts hjälp i brottmål* (ETS nr 30) har utarbetats av ministerkommittén. Den ursprungliga konventionen från 1959 behövde kompletteras med bestämmelser som reflekterar det straffrättsliga samarbetet mellan Europarådets stater. Protokollet underlättar för de rättsliga myndigheterna att kommunicera med varandra, bl.a. genom att använda modern teknik. Vidare skapar protokollet möjlighet att genomföra t.ex. förhör genom videokonferens eller telefonförhör. Vid juni-sessionen debatterade församlingen sitt yttrande över tilläggsprotokollet (dok. 9118).

Jan Bergqvist stödde tillkomsten av tilläggsprotokollet. Han konstaterade att rättsväsendet har svårt att hänga med de snabba rörelser som karakteriserar den internationellt organiserade ekonomiska brottsligheten. Trots vissa svagheter i protokolltexten, som utskottet också påpekat, är det viktigt att skynda på processen så att protokollet snarast kan träda i kraft. Gränsöverskridande samarbete mellan stater och myndigheter behöver förstärkas.

I juni debatterade församlingen en rapport om *avskaffandet av dödsstraffet i Europarådets observatörsstater* (dok. 9115, rek. 1522, res. 1253). Två stater med observatörsstatus tillämpar fortfarande dödsstraffet: USA och Japan. Efter återinförandet av dödsstraffet i USA 1976 har 733 dödsdömda avrättats. Under 2000 avrättades 85 personer. Dödsstraffet tillämpas i 38 av 50 delstater. I Japan har 39 dödsdömda avrättats mellan 1993 och 2000. I början av 2001 väntade 55 dödsdömda i japanska fängelser på verkställighet av sina domar. Stor sekretess tillämpas i Japan när det gäller avrättningar.

Församlingen anser att detta agerande står i strid med de åtaganden som USA och Japan gjort som observatörer och står därmed i strid med resolutionen från 1993 om observatörsstatus. Japan och USA uppmanas vidta nödvändiga åtgärder för att avskaffa dödsstraffet. Ländernas fortsatta observatörsstatus vid Europarådet kommer att omprövas om inte påtagliga framsteg i frågan har gjorts senast den 1 januari 2003. Försättningsvis kan observatörsstatus i församlingen ges endast till stater som redan avskaffat dödsstraffet eller iakttagit moratorium. Ministerkommittén uppmanas inleda en dialog med Japan och USA om avskaffandet av dödsstraffet.

4.4 Ekonomi och utveckling

Församlingen hade i sin resolution 1109 (1997) uppdragit åt ekonomiutskottet att belysa och utvärdera de två första åren av EU:s ekonomiska och monetära union, EMU. Ekonomiutskottet presenterade sin rapport *Euron i det gränslösa Europa* (dok. 8906, res. 1238) vid januarisessionen. Europeiska centralbankens president Wim Duisenberg framträdde inför församlingen. Introduktionen av eurosedlar och -mynt i början av 2002 blir ett verkligt test för den monetära unionen. 307 miljoner invånare i tolv europeiska länder går över till en gemensam valuta. Distributionen och växlingen innebär praktiska, logistiska och säkerhetsmässiga utmaningar. Den stora valutareformen påverkar hela kontinenten både ekonomiskt och politiskt och emot ses med både glädje och skepsis. I den antagna resolutionen föreslås att euroländerna ökar sin samordning av den ekonomiska politiken.

Maggi Mikaelsson, som talade på UEL:s vägnar, frågade om det var i Europarådets medlemsländers intresse att förespråka fördjupning av det ekonomiska samarbetet i euroområdet. EMU kan snarare bli ett hinder för ambitioner i icke-medlemsländer att bygga upp sina välfärdssystem sade Mikaelsson. Varje land har en uttrycklig rätt att i demokratisk ordning själv fatta beslut om ett eventuellt tillträde i EMU. Den rätten måste respekteras. Mikaelsson undrade vilken form och vilka konsekvenser den politiska organisation som eventuellt byggs upp jämsides med ECB kommer att få.

Vid aprilsessionen debatterade församlingen *Europas kamp mot ekonomisk och gränsöverskridande brottslighet* (dok. 9018, rek. 1507). Kampen mot internationell brottslighet och korruption har varit ett ofta förekommande tema i församlingen. Rapporten rör sig kring risken att tekniskt avancerad, resursstark brottslighet kan underminera det demokratiska samhället. Det är av största vikt att alla länder medverkar i kampen mot den gränsöverskridande brottsligheten.

Jan Bergqvist deltog i debatten. Han konstaterade att det finns många exempel på framgång i kampen mot ekonomisk och internationellt organiserad brottslighet. Ökat samarbete och informationsutbyte mellan polismyndigheter är ett sådant exempel. FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet som undertecknades i december 2000 i Palermo är ett annat.

Genom sitt system av bindande konventioner har Europarådet en viktig roll inte bara i brottsbekämpning men också när det gäller normbildning. Mänskliga rättigheter, solidaritet och rättvisa är viktiga beståndsdelar i samhällsbygget.

Holger Gustafsson framhöll i sitt anförande vikten av gränsöverskridande samarbete i bekämpningen av internationell brottslighet och särskilt när det gäller människohandel. Som exempel på sådant samarbete lyfte han fram Eurojust, ett nätverk för samarbete mellan EU-ländernas rättsliga myndigheter. Etiska värderingar är viktiga vid uppbyggnaden av ett rättssamhälle. Därför är det viktigt att inkludera undervisning av etik i skolornas läroplan.

Församlingen debatterar årligen verksamheten vid *Europeiska återuppbyggnads- och utvecklingsbanken, EBRD*. Banken bildades 1991 för att underlätta övergången till marknadsekonomi i de nya demokratierna i Central- och Östeuropa inklusive f.d. Sovjetunionen. EBRD finansierar projekt i både den privata och offentliga sektorn genom krediter, riskkapitalinvesteringar och garantier. Bankens mål är att stärka offentliga institutioner och förvaltning samt att främja små och medelstora företag.

De länder där EBRD är verksam skall bekänna sig till demokrati, pluralism och marknadsekonomi. För de flesta av de 27 länder där EBRD verkar har övergången till marknadsekonomi och pluralistisk demokrati varit en svår och smärtsam process. Till detta bidrog den kraftiga nedgång i bruttonationalprodukten som många länder i förvandling upplevde i början på 1990-talet. Fatigdom, socialt lidande, arbetslöshet och ökade inkomstklyftor utmärkte fortfarande många länder under 2001. Bristen på rättsstatliga institutioner gör det svårt att bekämpa ekonomisk brottslighet och korruption. Resultatet är uteblivna investeringar och sämre tillväxt.

En rapport om *EBRD och omvandlingen i Central- och Östeuropa* (dok. 9116, res. 1254) stod på dagordningen i juni. Församlingen berömde bankens verksamhet, särskilt satsningar för att främja marknadsekonomiska reformer, privatisering, bankväsende och finansiering samt lättnader för småföretagande. Församlingen uppmanade banken att hjälpa EU:s medlemsländer när det gäller fattigdomsbekämpning och miljöprojekt. Bankens president Jean Lemierre deltog i debatten. Han sade att Europarådets värderingar har blivit en riktlinje för utvecklingen i många länder i Central- och Östeuropa. Det är inte enbart i EU:s kandidatländer utan även i sydöstra Europa som dessa värderingar kan främja framsteg.

I juni debatterade församlingen även en rapport om verksamheten i *Europarådets utvecklingsbank (CEB)* (dok. 9114, 9135, rek. 1524). I enlighet med rekommendationen från toppmötet 1997 har banken ökat utlåningen till sådana projekt som främjar social och ekonomisk utveckling i Europa. Öst- och Centraleuropa prioriteras i bankens verksamhet. Församlingen stöder bankens planer att nå bättre geografisk och finansiell spridning. Församlingen rekommenderar att banken expanderar sin utlåning till länder som är på väg att införa marknadsekonomi. Bankens styrelseordförande Kari Nars deltog i debatten.

Europarådets parlamentariska församling fungerar som OECD:s parlamentariska dimension. Sju av OECD:s 30 medlemsländer ingår inte i Europarådet, men deras parlamentariker har rätt att delta i den årliga debatten om OECD:s aktiviteter. Under debatten i september om *OECD och världsekonomin* (dok. 9171 prov. 2 och tillägg, 9199, 9229, res. 1259) deltog parlamentariker från Japan, Kanada, Sydkorea och Mexiko samt OECD:s generalsekreterare Donald Johnston. Kampen mot terrorismen och konsekvenserna av terrorattacken mot USA dominerade inläggen.

De ljusa ekonomiska utsikter och den starka världskonjunktur som karakteriserade den utvidgade församlingens debatt hösten 2000 hade förändrats dramatiskt. De kortsiktiga ekonomiska konsekvenserna av terrordåden var uppenbara när det gällde transporter särskilt i flygbranschen samt turism och försäkringar. Den ekonomiska utvecklingen på längre sikt och de makroekonomiska följderna är osäkra och beror bl.a. på vilka militära återverkningar terrorattacken kommer att medföra. Det i sin tur påverkar konsumenternas framtidsstro och konsumtionsplaner som blir avgörande för den ekonomiska utvecklingen framöver.

Den utvidgade församlingen lyfter fram några positiva tecken och välkomnar den ryska ekonomins tillväxt med 7 % under 2000. OECD uppmanas hjälpa Ryssland och Ukraina i reformarbetet. Dessa två länder är inte medlemmar i organisationen men har en nyckelroll för den ekonomiska utvecklingen i Östeuropa. I OECD:s prioriteringar borde ingå att stödja en ny WTO-runda. OECD:s bidrag till att främja god affärsetik välkomnas. Den utvidgade församlingen uppmanar medlemsländerna att tillämpa OECD:s riktlinjer för multinationella företag. Den utvidgade församlingen ger sitt stöd till OECD:s projekt för hållbar utveckling.

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande till OECD-rapporten presenterades av *Maggi Mikaelsson*. Hon framhöll vikten av att integrera sociala och miljörelaterade aspekter när det gäller ekonomisk tillväxt. OECD har under de senaste åren ökat sina insatser för hållbar utveckling. Kommande generationer måste garanteras rätten att njuta av ren miljö och tillräckliga naturresurser. Detta gäller också produktion av livsmedel i sådana resurskrävande branscher som jordbruk och fiske. Liberaliseringen av handel med jordbruks- och fiskeprodukter får inte bara vara fråga om ekonomisk och finansiell effektivitet utan måste också ta hänsyn till naturresurser och biologisk mångfald.

4.5 Sociala frågor, hälso- och familjefrågor

Församlingen debatterade i juni en rapport om *kampanjen mot barnhandel i Östeuropa, särskilt situationen i Moldova* (dok. 9112, rek. 1526). Av Central- och Östeuropas länder i förvandling är fattigdomsrelaterade problem särskilt märkbara i Moldova. Den ekonomiska krisen i Moldova har lett till allvarliga sociala problem och ökad kriminalitet. Den svåra situationen utnyttjas av organiserade brottsyndikat för att rekrytera prostituerade. Handeln med barn, som kontrolleras av organiserade brottslingar, omsätter stora summor pengar

och har en koppling till utbredd korruption i landet. Det handlar om exploatering av barn i sexindustrin, försäljning av organ för transplantationer och illegala adoptioner. Socialutskottet ville med sin rapport fokusera på handel med barn särskilt i Moldova. Församlingen rekommenderar en lång rad åtgärder. Lagstiftningen i många länder är inte tillräckligt effektiv för att hindra handel med barn. Europarådet har en viktig roll för att främja gränsöverskridande samarbete i dessa frågor.

Marie Granlund konstaterade i sitt debattinlägg att människohandel är en modern form av slavhandel. Det är mycket oroande att handeln med människor ökar trots mångåriga ansträngningar. Offren för denna handel är framför allt kvinnor och barn. Problemet är nära förknippat med fattigdom. Internationellt organiserade ligor tjänar stora pengar genom denna brottslighet. Det handlar om ett globalt problem och internationell samverkan är därför nödvändig. Samarbete krävs mellan myndigheter och organisationer på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Frågan har sedan 1996 varit på EU:s dagordning. Granlund krävde ett mer resolut agerande från EU:s sida. FN:s konvention mot gränsöverskridande och organiserad brottslighet, som antogs i december 2000 och dess tilläggsprotokoll om kampen mot människohandel, är ett viktigt instrument i det globala samarbetet.

4.6 Kultur, vetenskap och utbildning

Vid septembersessionen debatterade församlingen en rapport om *Europeiska språkåret* (dok. 9194, rek. 1539). Bakom idén om det europeiska språkåret ligger principen att alla språk är unika och har samma värde. Det rika språkliga arvet i Europa måste bevaras och främjas. Ytterst är målet att skydda de mänskliga rättigheterna. Detta sker genom att främja social samhörighet samt integration av minoriteter och invandrare. Ytterligare ett mål för det europeiska språkåret är att främja mångspråkighet. Detta är speciellt viktigt med tanke på de förändringar som Europa genomgår. Livslångt lärande av nya språk skall stimuleras. Europarådet har skapat en "europeisk språkportfölj" som ett instrument att föra register över språkkunskaper. Församlingen rekommenderar språkpolitik som främjar kulturell och språklig mångfald.

Vid januarsessionen debatterades *situationen i Kosovo* även från den kulturella utgångspunkten (dok. 8930). Kosovokriget drabbade hårt provinsens kulturliv och utbildningssystem. Utskottet påpekar i sin rapport att kultur och utbildning har en viktig roll när det gäller att förebygga konflikter och undanröja fördomar, stereotypa föreställningar och intolerans. Spänningen mellan de albanska och slaviska befolkningsgrupperna reflekteras naturligtvis även på utbildningsområdet. Utbildningssystemen är avskilda och oberoende. UNMIK:s kulturavdelnings första prioritet har varit att tillgodose de primära behoven på utbildningsområdet, framför allt bygga upp skolor och förse skolor med undervisningsmaterial. Inom högre utbildning, där även Europarådet

har varit engagerat, noteras vissa framsteg. Ett multietniskt universitet i Prishtina är ett mål på lång sikt.

4.7 Befolknings- och flyktingfrågor

Vid januarisessionen debatterade församlingen en rapport om *Möjligheter för invandrare och utlänningar att delta i det politiska livet i Europarådets medlemsländer* (dok. 8916, 8940, 8947, rek. 1500). Församlingen understryker vikten av att invånare med utländskt ursprung har möjlighet att delta i det politiska livet på alla nivåer i det land där de bor permanent. Ökade politiska rättigheter främjar integrationen i samhället. Parlamentarikerna manar ministerkommittén att påskynda ratificeringen av den europeiska konventionen om utlänningars delaktighet i samhällslivet på kommunal nivå (ETS nr 144) och konventionen om medborgarskap (ETS nr 166).

På SOC:s vägnar framhöll *Jan Bergqvist* behovet av att snarast ratificera de ovannämnda europeiska konventionerna. Han redogjorde för svenska erfarenheter när det gäller invandrares delaktighet i val på lokal nivå. Invandrare stöter på många problem både på arbetsmarknaden och inom andra samhällssektorer. För att underlätta deras integration och delaktighet i det svenska samhället har en utredning föreslagit att den gällande treårsregeln slopas.

I juni debatterade församlingen en rapport om *UNHCR och Genèvekonventionens 50-års jubileum* (dok. 9105, rek. 1525). Genom undertecknandet av FN:s flyktingkonvention år 1951 inrättades posten som FN:s flyktingkommissarie, UNHCR. De två främsta uppgifterna är att ge flyktingar internationellt skydd och att vid behov bistå flyktingar med bl.a. mat, medicinsk vård och undervisning av barnen. UNHCR:s uppdrag omfattar först och främst flyktingar i flyktingkonventionens mening, men det har vidgats till även andra grupper som av olika skäl behöver internationellt skydd och bistånd.

UNHCR grundades som en temporär organisation. Från början gällde det att bistå flyktingar efter andra världskriget, främst i Europa. Flyktingproblem visade sig dock vara av permanent och universell karaktär. Genom ett tilläggsprotokoll år 1967 utsträcktes UNHCR:s uppdrag att omfatta flyktingar i hela världen. Under de 50 år UNHCR har verkat har organisationen hjälpt omkring 50 miljoner flyktingar antingen genom att underlätta för dem att återvända hem eller genom att etablera dem i nya länder. Organisationen är beroende av frivillig finansiering, som i huvudsak kommer från enskilda länders regeringar.

Fyra av Europarådets medlemsländer är inte anslutna till konventionen. Församlingen uttalade sitt stöd för UNHCR och dess verksamhet för att skydda flyktingar. FN:s nytilträdde flyktingkommissarie Ruud Lubbers deltog i debatten.

4.8 Jordbruk och miljö

Oro över klimatförändringar och effekten av växthusgaser var ämnet för parlamentarikerförsamlingens debatt om *Kyotoprotokollet* i april (dok. 9058, res. 1243). FN:s ramkonvention om klimatförändringar (UNFCCC) undertecknades i anslutning till Riokonferensen år 1992. De 156 undertecknande länderna lovade att utsläppen av växthusgaser skall stabiliseras på en nivå som förebygger farlig påverkan av klimatsystemet. Dessutom åtog sig industriländerna att till år 2000 begränsa sina utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser till 1990 års nivå.

Konventionen har följts upp av återkommande möten för att lösa återstående frågor. Kyotoprotokollet om minskning av växthusgaser undertecknades 1997. Det lämnade många frågor obesvarade, bl.a. om handel med utsläppsrätter, gemensamt genomförande och kolsänkor. Klimatmötet i Haag i november 2000 stötte på problem i försöken att komma fram till ett bindande avtal om hur man skall minska utsläppen av växthusgaser. USA:s ovilja att rätta sig efter de mål som Kyotoprotokollet hade satt upp är en besvikelse.

Församlingen uppmanar medlemsstaternas regeringar och parlament att göra sitt yttersta för att Kyotoprotokollet skulle kunna träda i kraft år 2002. Villkoret för att Kyotoprotokollet skall träda i kraft är att 55 länder, vilkas sammanlagda utsläpp utgör mer än 55 % av 1990 års nivå, har ratificerat avtalet. Vid tidpunkten för debatten hade 34 av Europarådets medlemsländer undertecknat och 4 ratificerat Kyotoprotokollet.

Maggi Mikaelsson pekade i ett debattinlägg på att koldioxidnivån ligger 30 % över det som kan betraktas normalt. Den nivån ökar dessutom ständigt. Det är vår generations ansvar att möta växthuseffekten. Förenade insatser krävs för att få ner utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser. Klimatavtalet från Kyoto är en grund för de gemensamma insatserna genom att det sätter ett tydligt mål för minskningen av växthusgaser.

4.9 Jämställdhet mellan kvinnor och män

Europarådets verksamhet för att utveckla jämlikheten mellan kvinnor och män är ett väsentligt led i organisationens arbete för att främja den pluralistiska demokratin, förankrad i rättsstatens principer och respekt för de mänskliga rättigheterna. Utskottet för frågor rörande jämställdhet mellan kvinnor och män har varit verksamt sedan januari 1998 och ersätter det tidigare ad hoc-utskottet för jämställdhet mellan könen som sedan 1993 hade ansvaret för jämställdhetsfrågorna. Utskottets uppdrag är att föreslå åtgärder och bevaka att medlemsstaterna lever upp till sina åtaganden på detta område. Det skall främja jämställdhet bl.a. genom att anordna seminarier, konferenser och utfrågningar.

Det ständiga utskottet antog vid sitt möte i maj en resolution om *kvinnlig könsstympning* (dok. 9076, res. 1247). Könsstympning är en allvarlig kränkning av de mänskliga rättigheterna. FN:s barnkonvention ålägger alla stater

att vidta effektiva åtgärder för att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa. Könsstympning förekommer i ökande omfattning i Europarådets medlemsländer, särskilt i invandrardominerade områden. WHO, UNHCR och FN:s MR-kommission anser att det handlar om tortyr.

Frivilligorganisationer har enligt parlamentarikerförsamlingen en central roll för att sprida relevant information om könsstympning och dess negativa konsekvenser för offret. Könsstympning handlar om ett ingrepp som har långtgående konsekvenser på offrens hälsa. Den är ett ingrepp såväl på den kroppsliga integriteten som på rätten till hälsa. Församlingen förespråkar lagstiftning för att förbjuda könsstympning. Lagar som gäller kvinnors rättigheter bör harmoniseras i enlighet med FN:s barnkonvention och FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.

Förteckning över församlingens beslut

Rekommendationer

Nr

- 1489 Transitmigration i Central- och Östeuropa
- 1490 Lettlands uppfyllande av sina åtaganden
- 1491 Förbundsrepubliken Jugoslavien – den senaste utvecklingen
- 1492 Nationella minoriteters rättigheter
- 1493 Genomförandet av de ekonomiska delarna av stabilitetspakten för sydöstra Europa
- 1494 Tekniska strategier för återuppbyggnad och ekonomisk utveckling av sydöstra Europa
- 1495 Jugoslavienkrigets påverkan på miljön i sydöstra Europa
- 1496 Förbättring av volontärers status och roll i samhället: Parlamentariska församlingens bidrag till Internationella Volontäråret 2001
- 1497 Yttrandefrihet och parlamentarisk demokrati i Ukraina
- 1498 Konflikten i Tjetjenien – den senaste utvecklingen
- 1499 Den humanitära situationen för flyktingar (IDPs) från Tjetjenien
- 1500 Möjligheter för invandrare och utlänningar till delaktighet i politiken i Europarådets medlemsländer
- 1501 Föräldrars och lärares ansvar när det gäller barnens utbildning
- 1502 Interparlamentariskt samarbete in Medelhavs- och Svartahavsbas-sängerna (6:e Interparlamentariska Konferensen för Medelhavs- och Svartahavsbas-sängerna, Varna, Bulgarien 19–21 oktober 2000)
- 1503 Hälsotillståndet för invandrade personer och flyktingar i Europa
- 1504 Icke-utvisning av långtidsimmigranter
- 1505 Förbättring av förhållandena i missgynnade tätorter i Europa
- 1506 Yttrandefrihet och informationen i media i Europa
- 1507 Europas kamp mot ekonomisk och gränsöverskridande brottslighet: framgång eller reträtt?
- 1508 Situationen i Kosovo och angränsande områden
- 1509 Mänskliga rättigheter och rättssäkerhet i Kosovo
- 1510 Den humanitära situationen för hemvändande personer i Kosovo
- 1511 Den kulturella situationen i Kosovo
- 1512 Europarådets skydd för de mänskliga generna
- 1513 Ukrainas uppfyllande av sina åtaganden
- 1514 Mellanösternkonflikten

- 1515 Demografiska förändringar och hållbar utveckling
- 1516 Finansiering av politiska partier
- 1517 Europeiska antitortyrkommittén (CPT): arbetsmetoder
- 1518 Utnyttjande av rätten att vägra militärtjänstgöring i Europarådets medlemsländer
- 1519 Samtidig förekomst av Oberoende staters samväldes (OSS) konvention om mänskliga rättigheter och grundläggande friheter och den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna
- 1520 Tekniska möjligheter att uppnå målen i Kyotoprotokollet (till FN:s ramkonvention om klimatförändringar)
- 1521 Minoritetskulturen "Csango" i Rumänien
- 1522 Avskaffande av dödsstraffet i Europarådets observatörsstater
- 1523 Slavarbete i hemmen
- 1524 Europarådets utvecklingsbank: mot ett Europa med större social sammanhållning
- 1525 UNHCR och Genèvekonventionens 50-årsjubileum
- 1526 En kampanj mot barnhandel i Östeuropa, särskilt vad gäller situationen i Moldova
- 1527 Europarådets konvention om överförande av dömda personer – kritisk analys och rekommendationer
- 1528 Situationen i Makedonien
- 1529 Turkiets uppfyllande av sina åtaganden
- 1530 Situationen och framtidsutsikterna för ungdomar på landsbygden
- 1531 Säkerhet och förebyggande av brott i städerna: upprättande av ett europeiskt observatörssystem
- 1532 En dynamisk socialpolitik för barn och ungdomar i städerna
- 1533 Georgiens uppfyllande av sina åtaganden
- 1534 Demokratiers kamp mot terrorismen
- 1535 Europadomstolens struktur, arbetsmetoder och möjligheter
- 1536 Församlingens granskningsprocedurs utveckling (2000–2001)
- 1537 Situationen i Makedonien
- 1538 Ukrainas uppfyllande av sina åtaganden
- 1539 Europeiska språkåret
- 1540 Högre utbildning i sydöstra Europa
- 1541 Unga vetenskapsmän i Europa
- 1542 Sammansättningen av "Venedigkommissionen"
- 1543 Rasism och främlingsfientlighet i cyberrymden

- 1544 Det *propiska* systemet tillämpat på inflyttande personer, asylsökande och flyktingar i Europarådets medlemsländer: effekter och utvägar

Resolutioner

Nr

- 1236 Lettlands uppfyllande av sina åtaganden
- 1237 Den senaste utvecklingen i Förbundsrepubliken Jugoslavien
- 1238 Euron i det gränslösa Europa
- 1239 Yttrandefrihet och parlamentarisk demokrati i Ukraina
- 1240 Konflikten i Tjetjenien – den senaste utvecklingen
- 1241 Ryska delegationens fullmakter
- 1242 Interparlamentariskt samarbete i Medelhavs- och Svartahavsbassängerna (6:e interparlamentariska konferensen om Medelhavs- och Svartahavsbassängerna – Varna, Bulgarien, 19–21 oktober 2000)
- 1243 Kyotoprotokollet om klimatförändringar: behovet av en stark internationell solidaritet
- 1244 Ukrainas uppfyllande av sina åtaganden
- 1245 Mellanösternkonflikten
- 1246 Femton år efter Tjernobyl: finansiering av en hållbar lösning
- 1247 Kvinnlig könsstämpning
- 1248 Europeiska antitortyrkommittén (CPT): sammansättning
- 1249 Samtidig förekomst av Oberoende staters samväldes (OSS) konvention om mänskliga rättigheter och grundläggande friheter och den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna
- 1250 Tekniska möjligheter att uppnå målen enligt Kyotoprotokollet (till FN:s ramkonvention om klimatförändringar)
- 1251 EFTA:s bidrag till den europeiska ekonomin och världsekonomin
- 1252 Transportteknik och europeisk integration
- 1253 Avskaffande av dödsstraffet i Europarådets observatörsstater
- 1254 Europeiska utvecklingsbanken (EBRD) och omvandlingen i Central- och Östeuropa
- 1255 Situationen i Makedonien
- 1256 Turkiets uppfyllande av sina åtaganden
- 1257 Georgiens uppfyllande av sina åtaganden
- 1258 Demokratiers kamp mot terrorism
- 1259 OECD och världsekonomin
- 1260 Församlingens granskningsprocedurs utveckling (2000–2001)

- 1261 Situationen i Makedonien
- 1262 Ukrainas uppfyllande av sina åtaganden
- 1263 Vetenskaplig och teknisk utveckling i Central- och Österopa
- 1264 Uppförandekod i valfrågor
- 1265 Interregionala samarbetets roll för jordbruks- och landsbygdsutvecklingen
- 1266 Förenkling av reglerna för att ta upp val på dagordningen vid församlingens delsessioner

Direktiv (Orders)

Nr

- 568 Nationella minoriteters rättigheter
- 569 Interparlamentariskt samarbete i Medelhavs- och Svartahavsbassängerna (6:e interparlamentariska konferensen om Medelhavs- och Svartahavsbassängerna – Varna, Bulgarien, 19–21 oktober 2000)
- 570 Icke-utvisning av långtidsimmigranter
- 571 Förbättring av förhållandena i missgynnade tätorter i Europa
- 572 Mänskliga rättigheter och rättssäkerhet i Kosovo
- 573 Den humanitära situationen för personer som återvänder till Kosovo
- 574 Avskaffande av dödsstraffet i Europarådets observatörsstater
- 575 Slavarbete i hemmen
- 576 Säkerhet och brottsförebyggning i städerna: inrättande av ett europeiskt observatörssystem
- 577 Europadomstolens struktur, arbetsmetoder och möjligheter
- 578 Församlingens granskningsprocedurs utveckling (2000–2001)

Yttranden

Nr

- 223 Ministerkommitténs utkast till rekommendation för den europeiska polisens etiska principer
- 224 Europarådets budget för budgetåret 2002
- 225 Församlingens utgifter för budgetåret 2002
- 226 Utkast till konvention mot IT-relaterad brottslighet
- 227 Utkast till tilläggsprotokoll till konventionen om mänskliga rättigheter och biomedicin rörande transplantation av organ och vävnad av mänskligt ursprung
- 228 Utkast till konvention om information och lagligt samarbete rörande informationssamhällets tjänster

- 229 Utkast till tilläggsprotokoll till den europeiska överenskommelsen om vidarebefordran av ansökningar om rättshjälp
- 230 Utkast till europeisk konvention för skydd av det audiovisuella arvet och utkast till protokoll beträffande skydd av TV-program till den europeiska konventionen för skydd av det audiovisuella arvet
- 231 Utkast till ett nytt tilläggsprotokoll till den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottsmål
- 232 Ministerkommitténs utkast till rekommendation till medlemsländerna angående medborgarnas delaktighet i politiken